

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Arabsko-izraelské války a jejich reflexe v arabských státech

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie

Studijní obor: 1301R022 – Aplikovaná geografie

Autor práce: **Radek Kudrnáč**

Vedoucí práce: RNDr. Artur Boháč, Ph.D.

Arab-Israeli Wars and Their Reflection in Arab States

Bachelor thesis

Study programme: B1301 – Geography

Study branch: 1301R022 – Applied Geography

Author: **Radek Kudrnáč**

Supervisor: RNDr. Artur Boháč, Ph.D.

Tento list nahradte
originálem zadání.

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

6. 4. 2019

Radek Kudrnáč

Anotace

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit arabskou reflexi v arabsko-izraelském konfliktu. První část se zabývá analýzou literatury, dostupných zdrojů a uvedením pojmů, které s tematikou arabsko-izraelského konfliktu souvisí. Analýza je zaměřena, jaké byly argumentace k odůvodnění vedení války z arabské strany, propagandy a o jaké ideologie se opíral arabský svět vůči Izraeli. V práci není obsažen pouze arabský postoj ke konfliktu, ale i stručně izraelský. V hlavní části je uveden celý průběh konfliktu od počátku až do konce, včetně hlubší analýzy arabské propagandy během samotných válek. Vrcholem arabské propagandy byla výstavba válečných muzeí v Káhiře a Damašku. Součástí práce byl také rozhovor s respondentkou, která má arabské kořeny a pro obohacení celé práce, přinesl rozhovor velmi cenné informace. K závěru je naznačena dnešní aktuální situace Izraele a Palestiny.

Klíčová slova: Blízký východ, arabsko-izraelský konflikt, arabský svět, propaganda, islám, Palestina, židé

Annotation

The main target of this bachelor thesis is to evaluate Arab reflection in the Arab-Israeli conflict. The first part deals with the analysis of literature, available resources and the introduction of terms related to the Arab-Israeli conflict. The analysis is focused on the arguments used to justify the Arab war, the propaganda, and the ideology of the Arab world against Israel. There is not only an Arab attitude to the conflict, but also a brief Israeli one. The main part shows the whole course of the conflict from the beginning to the end, including a deeper analysis of Arab propaganda during the wars themselves. The highlight of Arab propaganda was the construction of museums in Cairo and Damascus. Part of the work was also an interview with a respondent, who has Arab roots and for the enrichment of the whole work, brought the interview very valuable information. The conclusion is outlined today's current situation of Israel and Palestine.

Key words: Middle East, Arab-Israeli conflict, Arab world, propaganda, Islam, Palestine, Jews

Poděkování

Rád bych vyjádřil velké poděkování RNDr. Arturovi Boháčovi, Ph.D. za cenné připomínky, rady, pomoc a věnovaný čas při vypracování této kvalifikační práce. Dále bych rád poděkoval respondentce za věnování svého volného času pro rozhovor, který byl poskytnut pro tuto bakalářskou práci. Dále bych rád poděkoval svým nejbližším za podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale také při absolvování celého studia na univerzitě.

Obsah

1. Analýza literatury a jiných dostupných zdrojů	11
1.1 Izraelské vnímání	14
1.2 Arabské vnímání	15
2. Islám, jeho projevy a aktuálnost	20
3. Judaismus	23
3.1 Sionismus	24
4. Dějiny židovského národa	25
4.1 Židé v 19. století	27
4.2 Situace za 1. světové války až do roku 1948	29
5. Arabsko-izraelské války	32
5.1 První arabsko-izraelská válka v roce 1948 – Válka za nezávislost	32
5.2 Druhá arabsko-izraelská válka v roce 1956 – Suezská krize	34
5.3 Třetí arabsko-izraelská válka - Šestidenní válka v roce 1967	36
5.4 Čtvrtá arabsko-izraelská opotřebovovací válka	39
5.5 Pátá arabsko-izraelská válka - Jomkipurská válka	40
5.6 První libanonská válka v roce 1982	42
5.7 Druhá libanonská válka v roce 2006	44
6. Arabská propaganda v konfliktu	47
6.1 Arabské mediální rámce	49
6.2 Válečná muzea v Káhiře a Damašku	50
7. Rozhovor	51
8. Aktuální situace Izraele a Palestiny a jeho řešení	54
9. Závěr	58
10. Seznam použitých zdrojů	62

Seznam obrázků

Obrázek 1: Trasy a počty migrantů během evropské migrační krize v první polovině roku 2015	22
Obrázek 2: Evropská židovská populace 1880	27
Obrázek 3 : Židovští přistěhovalci podle země původu v letech 1899–1924	28
Obrázek 4: Palestina - vymezení hranic (1947- OSN)	31
Obrázek 5: Izrael a jeho změny v podobě území v letech 1949 – 1967	38
Obrázek 6 : Palestinské ztráty území v letech 1946-2010	56
Obrázek 7 : Mapa politických vztahů na blízkém východě v roce 2019	57

Zkratky

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

FAMU - Filmová akademie muzických umění

IDF - Israel Defense Forces (Izraelské obranné síly)

OOP - Organizace pro osvobození Palestiny

OPEC - The Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících Ropu)

OSN – Organizace spojených národů

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

UNIDIR - United Nations Institute for Disarmament Research (Institut OSN pro výzkum odzbrojení)

UNIFIL - United Nations Interim Force in Lebanon (Prozatímní síly OSN v Libanonu)

USA - United States of America (Spojené státy americké)

Úvod

Téma mé bakalářské práce jsem si vybral proto, jelikož mě vždy nezajímaly jen problémy přímo v mém blízkém okolí, ale i v globálním měřítku a jejich souvislosti k nim vztažené. Člověk by měl mít povědomí o celém dění ve světě, protože následky některých událostí na celou Zemi a nás samotné, mohou být mnohem citelnější, než si prvotně myslíme. V této práci se budu zabývat územím Blízkého východu, které bylo na již zmiňované události, více než pestré a v období, které budu v práci analyzovat, zde proběhlo plno zajímavých změn. Změn geopolitických a zejména v náboženském kontextu se zapojením dalších států, které ani nesídlí na Blízkém východě. Dle mého názoru, můžeme nazvat Blízký východ, jako šachovnici pro velmoci v dnešním světě a v posledních dekadách se jeví být tento region, jako nejcitlivější místo na Zemi. Blízký východ je významný geopolitický střet zájmů, díky svému bohatství v podobě „krve“ dnešní světové ekonomiky, a tou je ropa.

Vznik židovského státu Izrael, datovaný k roce 1948, vyvolal napětí, které vyústilo v následný konflikt mezi Izraelem a Arabskou ligou. Spor vyvrcholil v podobě 5 válek v úzkých intervalech za sebou v letech 1948 – 1973. Avšak tyto války nepřinesly přesný výsledek a proto napětí přetrvává dodnes. Rozostření mezi Izraelskou a Palestinskou stranou můžeme vidět v podobě častých střetů i dnes a řešení v podobě naprostého míru je stále v nedohlednu. Aby toho nebylo málo, občasně se přidá k agresi jiný arabský stát, který stojí na straně Palestiny a z druhé strany se Izrael drží pravidla „Nejlepší obrana je útok“. Tyto faktory rozhodně nenapomáhají k vylepšení celé situace.

Po celém období válek z komplexnějšího hlediska vzešel jako vítěz Izrael, ale do dnešní doby žije plno lidí v domnění, že tomu bylo naopak. Velký vliv na to má jednosměrná politika v arabských státech podpořena silnou propagandou, která usiluje o neustálou nesnášenlivost vůči židovskému státu. Jako bizarní důkaz vítězství nad Izraelem, byly vystavěny vítězné monumentální stavby v Káhiře a Damašku v podobě válečných muzeí, které zobrazují scénérie z války zkresleně ve prospěch Arabské ligy. Je zajímavé, že zhotovitelé maleb v muzeích pochází ze Severní Koreje a to značí spojitost mezi diktátorskými režimy, kteří mezi sebou sympatizují.

Jak již bylo trochu nastíněno, budu se v této práci soustředit na arabsko-izraelské války a jejich vnímání z arabské strany. Bude se jednat o analýzu historie celého konfliktu od počátku, až do konce. Reflexe z pohledu běžných obyvatel, novinářů, akademických pracovníků a odborníků, kteří se touto tematikou zabývali, jako například, Zuryak, Harkabi, Sharnoff, Steele, Leonard a kvalifikovaní pracovníci z UNIDIR. Tito všichni jmenovaní, se podíleli na analýzách, které souvisí s konfliktem z hlediska geopolitických, geografických, náboženských faktorů. Pro získání informací z řad přímo postižených obyvatel válkou, proběhl rozhovor se studentkou, která vypověděla příběhy své rodiny, jejichž původ je Palestina a válku přímo zažili.

Dále se budu zaměřovat na otázky, jaký byl systém zmiňované propagandy a o jakou ideologii se opíral v arabském světě vůči Izraeli a také kdo za jejím vznikem stál a jaké byly důsledky tohoto zkresleného prostředí. Jak již bylo řečeno, navážu i na Izraelsko – palestinský spor a jeho aktuální situaci. V úvodu přiblížím pojmy, které s tematikou souvisí. U celého konfliktu nastíním, jak probíhal a o jaké geopolitické hodnoty oběma frakcím šlo. Výsledek celého konfliktu se promítl do vzhledu finální podoby hranic. Ne nadarmo se říká, že hranice jsou jizvy válek. Vzhledem k tomu, že se tento konflikt zároveň odehrál v době studené války, východní i západní bloky vycítily strategickou příležitost, se v tomto konfliktu také v pozadí ukázat a napomoci svým sympatizantům v materiální, nebo přímo ve vojenské podobě.

1. Analýza literatury a jiných dostupných zdrojů

První knižní publikace, kterou začínám, není arabského původu. Zařadil jsem ji do svého výběru proto, jelikož mi přijde důležité poukázat na arabské vnímání z pohledu příslušníka z druhé strany, a to přímo z Izraele. Publikace je v knižní podobě s názvem „Arabské postoje vůči Izraeli“ od Yehoshafata Harkabiho. Tento spisovatel byl průkopnickým izraelským učencem, který zkoumal ideologické hloubky izraelsko-arabské konfrontace. Harkabi prokázal, že arabská nenávist k Izraeli se rozvinula už v padesátých a šedesátých letech minulého století a že antisemitské západní motivy pronikaly do arabského politického a intelektuálního diskurzu. Byl si vědom toho, že konflikt nemá žádné dlouhodobé řešení, a to by mohlo vést k zoufalství. Kniha se zabývala výhradně obdobím před válkou v roce 1967. Zatímco se válka jevila tvořit podhoubí nepřátelství silnější, nevytvořila ji, jak se z počátku zdá, protože všechny základní prvky nenávisti byly již už přítomny, už jen kdy sám Izrael vznikl. Uvádí, že Arabové utrpěli významnou porážku, kdy mešita Al-Aksa byla podmaněna, což dále posílilo náboženské téma konfliktu. Šestidenní válka upřednostňovala znovuobjevení arabských nacionalistických hnutí. Válečné porážky radikálních arabských států představovala ránu arabské ideologii a vytvořila ideologické vakuum, které islámské hnutí rychle naplňovalo islamizací konfliktu a podporou antisemitismu. Harkabi zjišťuje, že v projevech, knihách, článcích a debatách arabských intelektuálů a politiků od šestidenní války byly ostře psané koncepty proti Izraeli. Arabové zamýšleli, kdy prosadit totální válečnou ofenzívu proti Izraeli, aby tento židovský stát jednou a pro vždy zničili. Harkabi také připouští, že se u Arabů může najít menší tábor, který by spíše praktikovali cestu míru. Avšak jejich úsilí by bylo spíše potlačeno většinou a tak nepřichází v úvahu o této cestě vůbec přemýšlet. Připisuje ohromně nepřátelský tón arabským sdělovacím prostředkům o konfliktu bez ohledu na to, zda mezi arabskými vůdci existuje nějaká mírnost. Nicméně, arabská média společně sdělují podobné poselství a tím poselstvím je odstranění Izraele z mapy (Sýrie, Írán a Libanon dodnes ve svých zeměpisných mapách nezobrazují stát Izrael, ale celé toto území jako Palestinu). Taková touha je zakořeněna v komplexu myšlenek a emocí, které zahrnuje arabský postoj. Arabové dále považují Izraelsko – Palestinský konflikt za konflikt ryze politický, někdy považovaný v arabské terminologii za „vraždu“ svých příslušníků. Většina Arabů v bezprostředním okolí Izraele podle Harkabi, usiluje nejen o zničení Izraele, ale také o zničení celého židovského obyvatelstva, a to

jakýmkoliv způsobem. Koneckonců, nemůže existovat židovský stát, a pokud existuje, není dostatečně významná židovská populace, která by tuto entitu vyžadovala. Část arabských vůdců zdůraznilo závažnost celého problému termínem „sionistický hardcore“, kteří ani sami sionisti nemají pod kontrolou. Harkabi identifikuje tento konflikt za světský a s nacionálním podtextem. Svoje zastoupení tu má ovšem i náboženství. Projev moderního antisemitismu v palestinských kruzích je spojeno s událostmi z let 1947 – 1948. Pojem zlovolného žida byl opětovně zaveden do arabského veřejného dialogu. Koncept byl spojen s určitými interpretacemi Koránu. Nedílnou součástí arabské ligy byl i nástroj a propaganda k náboru nových bojovníků do konfliktu. Zmíněná propaganda byla nábožensky podložena islámem s kapkou navrch v podobě antisemitismu. V očích arabských nacionalistů, sionismus od počátku nehledal nic víc než ukrást území, které patřilo jinému národu. Svoje nové židovské sousedy označovali za sub-lidi hodně podobným způsobem, jak nacisti v době druhé světové válce viděli jejich židovské oběti. Mezitím teologická koncepce kořenů sionismu židů jako „vyvoleného lidu boha“ je považována za sobeckou a neopodstatněnou. Harkabi tvrdí, že arabský antisemitismus, "lze ovládat, řídit a zastavit, pokud si to hlavní orgány přejí." Ale v tomto případě to vypadá, že spíše nepřejí. Autor v této myšlence je spíš pesimistický. Je málo pravděpodobné, že Arabové budou souhlasit s jakýmkoli druhem míru. Ať se jedná o dobu, kterou aktuálně popisuje, tak o prognózu do budoucna (Harkabi, 1972).

Další autor arabského původu, konkrétně rodák ze syrského Damašku byl čítankový demonstrant radikálnějšího vnímání konfliktu z arabského pohledu. Constantin Kaysar Zurayk usiloval o vytvoření vztahu mezi islámem a arabským nacionalismem. Věřil, že islám je chybějícím spojem pro arabský nacionalismus. Byl zastáncem názoru, že arabská společnost byla duchovně probuzena, kdekoli byl islám založen a rozšířen. V podstatě považoval arabský nacionalismus za duchovní hnutí, které se podobalo jakémukoli náboženství, konkrétně islámu. Zurayk zdůraznil: "pravdivý nacionalismus nemůže v žádném případě odporovat pravému náboženství, neboť ve své podstatě jde o duchovní hnutí, jehož cílem je vzkřísit vnitřní síly národa a realizovat jeho intelektuální a duchovní možnosti" (Zurayk, 1988).

Ve svém krátkém článku nazvaný Závažnost katastrofy z roku 1956 varuje před hrozbou sionismu a vyzívá arabskou ligu k mobilizaci a její soudržnosti. Katastrofou přirovnává ke ztrátě nezanedbatelné půdy v Palestině a kritizuje aktuální příměří Arabů s protějškem, ve kterém

není žádná výhoda ani zisk. S velkou nadsázkou popisuje celou situaci. Země je vytrhnuta od svých původních obyvatel, aby se stala národním domovem lidstva, kteří se zde usazují z různých oblastí světa a nemají k ní žádný vztah. Komentuje zde i zájem velkých mocností o tuto událost. Hlásá, že velké světové mocnosti jsou k Arabům spíše nepřátelské a většina světa jde spíše proti nim. Kritizuje, že v tuto chvíli nemají žádného silného spojence, a nikdo jim nechce v jejich boji pomoci. Více než čtyři stovky tisíc Arabů je nuceno uprchnout do okolních států. Ve více frázích se opakuje a tvrdě kritizuje sionismus. Arabské obyvatelstvo nesmí žít v Sionistickém stínu. Určité fráze jsou progresivně militantní a burcují přímo k revoluci postavit se Sionistům. Tato revoluce by měla značit počátek cesty a přirovnává ji jako cestě naději. Izrael osočuje jako imperialistický nástroj západu a jako předmostí infiltrace na blízký východ. Izrael přirovnává ke shnilému pomeranči v bedně. Pokud se nepodnikne žádná akce, shnije celá bedna, tudíž celá arabská liga (Zuryak, 1956).

Další produkt, jako zdroj cenných informací z více neutrálnějšího pole, jsem vybral výzkumný článek, který sepsal James F. Leonard od The United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR) s názvem „Národní vnímání hrozby na Středním východě“. UNIDIR je výzkumný institut operující od roku 1980 pod záštitou OSN pro výzkum odzbrojení se sídlem v Ženevě. Je to nezávislý aktér, který podporuje akce v odzbrojování a bezpečnosti po celém světě. Operuje na mezinárodní, regionální a místní úrovni s budováním a realizací kreativních řešení, která budou prospěšná pro všechny státy a národy a povede k celosvětovému míru. Jeho snahou je předvídat hrozby v podobě konfliktů a vypracovat možné způsoby řešení, než se stanou kritickými (UNIDIR, 2019).

Tento specifický článek je tvořen pomocí sedmi subjektů (odborníků) a každý má jinou státní příslušnost. Avšak všechny tyto státy mají co dočinění s arabsko – izraelským konfliktem. Každý z tvůrců článku je členem UNIDIR a hodnotí vnímání jeho státu vzhledem ke konfliktu. Vnímání je strukturováno několika aspekty. Do těchto aspektů je začleněna geografie, geopolitika a geoekonomie. Dále jsou zde uváděny vnitřní a externí hrozby a reakce na tyto hrozby jednotlivých států. Musím podotknout, že tento zdroj je mladšího data a tak odpovídá bližší aktuálnosti celé situace, která na blízkém východě panuje doposud.

V úvodu začínajícím generalizačním popisem Arabsko – Izraelské problematice se poukazuje na geografické faktory. Země vzdálené od Izraele nebyly nikdy příliš zaměřeny na tento problém stejně, jako hraničící státy s Izraelem. Bylo pro ně jednodušší přijmout mírový proces, navzdory svým obtížím a směrem k normalizaci s Izraelem. Nejintenzivnější vnímání hrozby je palestinské. Žijí pod vojenskou okupací v nepřetržitě vyhroceném vztahu s Izraelci a mají vážné pochybnosti, že v životě nebude nikdy vytvořena jejich životaschopná entita území. Navíc vývoj v širším arabském světě, který dává Izraelcům skutečnou naději, jen prohlubuje palestinské zoufalství. Je zde i poukázáno na jaderné hrozby. Izrael má upřené oči na Írán, jelikož má v jaderném zbrojení ze všech arabských zemí navrch (Leonard et. al., 1995).

1.1 Izraelské vnímání

Konflikt z pohledu Izraele je jedinečný. Boj proti těžce ozbrojenému arabskému světu je již neúnavný a dlouhý a konec bojů je stále v nedohlednu. Izraeli se neustále nedaří prosazovat mír mezi všemi arabskými stranami a vymocit si právo na existenci židovského státu v jejich prostředí. Izraelský autor Shmuel Limone zde zmiňuje, že existence Izraele je mezinárodní fenomén v rámci velkého uskupení většinou nepřátelských států arabského světa. Právě toto burcuje Izraelce být neustále ve střehu a držet se jasně svých zásad a být zdravě nacionální. Jejich bolestná historie v podobě štvaného psa vyvolalo v mnoha Izraelcích přetrvávající pocit obavy i následně z nynějšího arabského prostředí. V sázce není jen teritoriální celistvost nebo politická svoboda ale i jejich legitimita jako Židovský stát. V širším historickém kontextu Izrael vnímá i menší pozitivní změny. Bezpečnostní režim na hranici s Jordánem není tak vyhrocený jak býval.

Další kapitola vázaná k Izraeli je určitá analýza z hlediska geopolitiky, geoekonomie a geografii samotné. Většina z těchto faktorů jsou trvalými rysy celkové arabsko-izraelské rovnováhy moci. Značí, že Izrael spíše disponuje strategicky nevýhodnými atributy. Zde jsou příklady.

Kromě Izraelského pobřeží je zbytek zcela obklopen arabskými státy. Jejich rozsáhlé území poskytuje vojensky důležitou strategické zázemí. Izrael je malý a nemá strategickou hloubku. Izrael je závislý na vnějších zdrojích energie a na mořské infrastruktuře. Arabský svět

jako celek má obrovské zásoby ropy a z ní zajištěné finanční zdroje. Izrael postrádá přírodní zdroje, včetně vody. Hustota jeho obyvatelstva a průmyslových center činí z Izraele zranitelné vůči útokům, jelikož se jedná o koncentraci na malém prostoru. Izrael není schopen udržet dlouhou, vyčerpávající válku kvůli omezení, jako jsou úrovně zásob, čas a prostor. Armáda se spoléhá především na rezervní síly, jejichž mobilizace a nasazení spotřebovávají kritický čas. Důležitý je rychlý úder a moment překvapení, v čem podle nejvyšších představitelů Izraelské armády tkví síla a potenciál. Zatímco mnoho v mnoho arabských a muslimských zemích vládnou autokratické režimy (monarchické, diktátorské nebo fundamentalistické), Izrael je představitelem otevřené demokracie, proto je snadno pozorovatelný zvenčí. Hlavní rozhodnutí v Izraeli jsou obvykle vykrytalizované po veřejné debatě a poté schválené většinou demokraticky zvoleného zákonodárce. V některých arabských zemích podobné rozhodnutí nemusí odrážet takový rozšířený lidový souhlas, a proto mohou být náchylnější k náhlým změnám. Tato nerovnost zvyšuje stav zranitelnosti (Leonard et. al., 1995).

1.2 Arabské vnímání

První aktér z tohoto uskupení, je zde uvedený Egypt. Je to stát s hlubokou historií, která je dosti spjata s jeho geografii. Egypt se nachází na jihovýchodním rohu Středoziemního moře. Tvoří křižovatku mezi třemi kontinenty starého světa. Jedním z hlavních rysů egyptské historie je její neporušená jednota země. Avšak to nelze říct o nezávislosti její politiky. Chronologicky nejprve Makedonci přicházeli ze severu přes Středomoří, stejně tak Římané, křižáci a později i Francouzi a Britské kolonizující síly; Asyřané, Babyloňané, Peršané, Byzantinci, Arabové, Turci a nakonec to byli Izraelci, kteří pochodovali k Nilskému údolí od severovýchodu přes africko-asijský pozemní most. V nedávné historii to byl právě kritický rok 1948 pro Egypt, kdy vznik Izraele a jeho západní podpora se stala pro Egypt vážnou hrozbou. Fakt, že byl Izrael vytvořen na základě biblického pojetí historie a skutečnost, že tento stát neměl žádné definované hranice, vyvolával nejistotu.

Samotná existence celého Egyptu závisí na vodě Nilu, proto prvotní zájem každé vlády v historii země bylo zaručit, že tento největší zdroj vody nesmí být ohrožen. „Žádná jiná hlavní údolní řeka není sdílena tolika autonomními státy a žádný jiný stát není tak závislý na životě této řeky jako právě Egypt“ (J. Waterbury). Geopolitický cíl je zajistit, aby nebyla umožněna

regulace Nilu vlivem nepřátelské moci vůči Egyptu. Nicméně díky politických podmínkách a technologických vymožeností se tento scénář v poslední delší době neuskutečnil.

Egyptsko – Izraelska mírová smlouva z roku 1979, mírový proces v roce 2004 a Jordánsko – Izraelské dohody v letech 1993 a 1994 výrazně snížily ohrožení Egypta. Mírová smlouva nejen definovala Egyptsko – Izraelské hranice, ale také snížila možnost Izraelského překvapivého útoku. Vzhledem k této diplomacii se zlepšila celkově situace Egypta a západního světa. Egypt v určitých ohledech bere celou věc s nadhledem. Menší obavy pokračují i tak na základě politické a vojenské povahy Izraele. Ten disponuje fanatickým a fundamentalistickým pravicovým křídlem podporován asi třetinou izraelské veřejnosti. Vojenská nadřazenost a používání ozbrojených sil jsou podle pravicového křídla první prostředkem k dosažení politických cílů Izraele. Ještě důležitější je, že z vojenského hlediska si podporovaný Izrael z USA dává najevo pozici kvalitativní nadřazenosti konvenčních i nekonvenčních zbraní nejen proti Egyptu, ale proti celému arabskému světu (Leonard et. al., 1995).

Po Egyptu přichází Yezid Sayigh a jeho hodnocení ze strany Palestiny. Literatura, která systematicky definuje bezpečnostní otázky a diskutuje ohledně povahy hrozeb vůči Izraeli je paradoxně velice omezená. Existuje malé množství spisů o tématu. Palestinské bezpečnostní dilema jasně vyplývá z existenční hrozby. Stručné vnímání vychází z historie podřízení britského mandátu, který se zavázal k založení židovského nového území v Palestině. Zachování národní identity a fyzické kontinuity národního společenství bylo ohroženo. To dalo silné přesvědčení, že budoucí existence může být zajištěna prostřednictvím způsobu sebeurčení v suverénním státě. Zvláštní problémy, jako je rozsah území a stanovení hranic, získávají zvláštní význam vyplývající z celkového cíle státnosti. Návrat nebo odškodnění Palestinců vykořeněných a vyhoštěných v roce 1948, nebo vysídlení 1967 je stejně zásadní pro existenciální bezpečnost. Usazení izraelských občanů napříč územím 1949 – 1967 směrem na východ od Jeruzaléma představuje hrozbu na několika úrovních. Nejdůležitějším příkladem této hrozby spočívá v tom, že vzor izraelského urovnání záměrně izoluje Palestince ve východním Jeruzalémě od těch na západním břehu Jordánu a dále rozděluje západní břeh Jordánu a vytváří tak nespojující kapsu. Těžká nerovnováha v ekonomické a bezpečnostní kontrole pouze posilují vnímání nevýhod v mírových dohodách a budou aktivně využívány ke zvýšení izraelských zisků. Tím následně povedou ke snížení palestinských nároků (Leonard et. al., 1995).

Z hlediska Jordánska je to dosti podobné jako v předchozích arabských státech. Od roku 1948 byl Izrael mnoho způsoby vnímán jako hrozba. Rozklad Palestiny a vyhoštění více než poloviny její populace napříč hranice do sousedních arabských zemích, byl zejména směřován do Jordánska. Jordán byl zaplaven velkým množstvím Palestinských uprchlíků a vysídlených osob, kteří byli vypuzeni z jejich vlasti nejvíce v letech 1948 a 1967. V důsledku těchto migračních vln, se na území Jordánska odhaduje přes dva milióny Palestinců a jejich potomků. V dnešní době tomu bude určitě ještě více.

Závěr jordánsko-izraelské smlouvy v říjnu 1994 výrazně snížil vojenskou hrozbu vůči Izraeli. Smlouva a její dohody také ukončily dlouhodobé námořní spory. Jordán si znovu získal Wadi Araba a souostroví Yarmouk, které Izrael držel pod svojí kontrolou od roku 1950. Mezinárodní hranice mezi Izraelem a Jordánskem byly poprvé v historii vyznačeny. Smlouva také přísně zakazuje jakoukoliv násilnou manipulaci obyvatelstva na obě strany. Rovněž připravila cestu pro rozsáhlou ekonomickou a technickou spolupráci, včetně zakládání společných podniků na obou stranách. Ale i přes tento dramatický posun od desetiletí nepřátelství k přátelství, vztah nevymaže některé potenciální a přetrvávající nebezpečí vůči Izraeli. Strach z možné ekonomické nadřazenosti Izraele je spojen s obavou židovské kulturní penetrace tzv. „normalizace s Izraelem“. V Jordánsku proto existuje silná „lobby skupina“ proti normalizaci a proti jakékoliv formě interakce s příslušnými izraelskými skupinami a asociacemi. Celkově je tento kontakt s liberální kulturou a demokratickým prvkem na blízkým východě brán jako hrozba. Navíc sionismus je v arabském lexikonu stále urážlivým pojetím. To vyvolává u Arabů a zejména u muslimů obraz nadvlády, okupace a rasismu. Jordánsko má křehkou ekonomiku. Přesto, že ekonomika je komplexně na vzestupu, tak zažila několik bolestivých období přerušování růstu. Rychlý růst Jordánska se na počátku osmdesátých let náhle zastavil, kvůli poklesu cen ropy na celém světě a souběžnému regionálnímu poklesu. Od roku 1989 hospodářství Jordánska dosahuje pokroku, ale s velmi malým tempem až do doby, kdy nastala válka v Perském zálivu. Islámské skupiny v Jordánsku nejsou tak násilné nebo extrémní jako jejich příbuzní v jiných zemích v regionu. Jejich vztahy s režimem v současné době nejsou pod nijak zvláštním napětím.

V nynější době musí Jordánci sladit své nové požadavky míru s Izraelem. Jordánsko prochází procesem změn a přizpůsobování ve svých politických a strategických úrovních. Nová

éra, charakterizovaná mírovým vztahem se starým nepřítelem vyžaduje důkladnou změnu struktur, vztahů a vnímání většiny skupin a center moci v zemi (Leonard et. al., 1995).

Podle Syřanů zahájil izraelský "egocentrismus" a "neústupnost" nepřátelství v regionu. Syrští analytici a další jiní arabští analytici, poukazují na to, že mezinárodní a zejména západní veřejné mínění je z velké části ovlivněno účinnou propagandou, která má za účel zkreslit skutečnost, k arabské nevýhodě. Od založení Izraele, směřuje tento nezvykle progresivní stát k maximalizaci území se zaměřením na regionální nadvládu s pomocí vojenské nadřazenosti. Syřané zdůrazňují skutečnost, že ve všech válkách a v každém incidentu, velkého či malého měřítká byl Izrael agresor a Arabové byli oběti, které utrpěly vždy větší ztráty. Soustavné agrese Izraele založené na hlubokém ukotvení ideologie expandovat, usilující o vytvoření izraelského státu s vlivem na území z Nilu až po Eufrat, dlouho představují vážné ohrožení Arabům a syrské bezpečnosti. S každou válkou si Izrael podmanil území a vždy se zdráhal vzdát s vyjednáváním.

Po libanonské válce v roce 1982 přišla ze strany Sýrie koncepce "strategické parity", což zahrnovalo zrychlené vybudování armády, které vyústilo v ohromné rozšíření obranných vojenských schopností Sýrie v reakci na různé zdroje ohrožení, které představuje Izrael. Sýrie orientuje její akce, směrem k dosažení "strategické parity" s Izraelem. Syrské povědomí o arabské méněcennosti vůči Izraeli, a to nejen z hlediska vojenských schopností, ale také ve všech ostatních oblastech života, kvůli západní jednoznačné podpoře nadřazenost Izraele, povzbudila své úředníky, aby tuto strategii kázali pomoci Egyptanům. Koncept "strategické parity" zahrnoval rozvoj vojenských schopností, ekonomickou sílu, technologický rozvoj a rozvoj lidských zdrojů. Logika v této koncepci spočívala v argumentu, že taková politika je primárně v reakci na četné hrozby pocházející z Izraele. Kromě toho, syrský plánovatelé argumentují, že jakékoli mírové jednání pro spravedlivé a komplexní vyrovnání arabsko-izraelského konfliktu nelze provést ze slabosti. Relativní vyváženost sil v regionu je nezbytné v mírovém úsilí a o obnovení okupovaných území.

Při vyjednávání se Sýrií se Izraelští stratégové zaměřili na bezpečnostní opatření, které by se mělo týkat Golan. Poukazují na rok 1967, kdy syrské dělostřelectvo nepřetržitě obtěžovalo bezpečnost severního Izraele. Izraelští plánovači označili Golany za obranný val pro údolí Jordánu a východní Galilei a pro své civilní obyvatelstvo. Golany vybízejí nesmírný

operační charakter obrany pro severní Izrael. Stejně tak bylo toto strategické místo důležité i pro Sýrii.

Je nezbytné, aby země v arabsko – izraelském regionu sladili rozpor mezi jednotlivými národními bezpečnostními zájmy a aby byl celkový zájem nejen o regionální ale i mezinárodní bezpečnostní mír. Izrael by měl být obeznámen se skutečností, že trvalé bezpečnostní vztahy mezi všemi regionálními aktéry by mělo být založeno na dodržování zásad rovnosti a ne na egocentrické agresivní provokaci (Leonard et. al., 1995).

Saudská Arábie s územím rozkládajícím se na více než 2 100 000 km² zahrnuje téměř osmdesát procent Arabského poloostrova. Země je rodným místem islámu a můžeme tu nalézt dvě z nejsvatějších svatyní muslimského světa: Mekka a Medina. Země je největší producent ropy ve světě a drží na svém území přibližně čtyřicet procent světových osvědčených zásob ropy. Její ekonomika téměř zcela závisí na těžbě tohoto minerálu. Tři parametry tvoří bezpečnostní politiku Saudské Arábie a těmi je samostatná geografie státu, islám a ropa. V rámci těchto tří faktorů území, společnosti a ekonomiky lze vymezit otázky, které se dotýkají zahraniční politiky a obrany země.

Tyto faktory považuje také jako zdroj síly vůči vnějším hrozbám. Spojenectví s USA ušetřilo Saúdskou Arábii vojenskou konfrontaci s Izraelem. Avšak jsou tu určité menší předsudky vůči Izraeli. Pro Saúdskou Arábii je těžké přijmout pokračující vojenskou přítomnost v Rudém moři poblíž Eritrei u ostrovů Halib a Fatimah. Je to důležitý vstup do moře a izraelské vojenské lodě hlídají zde po celém pobřeží. V minulosti byla bezpečnost Saudské Arábie opřena o rovnoměrné rovnováhy mezi Egyptem a Sýrii na jedné straně a na druhé Izrael. Rozhodnutí prezidenta Sadata v roce 1979 opustit jeho Arabské bratrské státy a podepsat oddělenou mírovou smlouvu s Izraelem, která otevřela tento region Izraelské hegemonii. To přineslo nestabilitu do Libanonu, Tuniska a Iráku (Leonard et. al., 1995).

2. Islám, jeho projevy a aktuálnost

Islám můžeme definovat jako komplexní vztah člověka k jedinému Bohu. Je to monoteistické, abrahámovské náboženství zakládající se na učení proroka Mohameda. Můžeme o něm říci, že byl politický vůdce působící v 7. století našeho letopočtu. Mohamed byl údajně navštíven andělem Gabrielem, který mu sdělil boží slova. Bůh je v arabštině a muslimy označován jako „Alláh“. Tento název je zvláštní v tom, že nemá množné číslo ani ženský rod. Zmiňovaná diktovaná slova potom tvoří korán, svatou knihu islámu. Islám učí, že korán je konečnou autoritou a posledním zjevením Alláha. Mnoho muslimů rovněž odmítá jakékoli další jazykové verze koránu. Přestože se korán pokládá za hlavní svatou knihu, druhým zdrojem náboženských pokynů je sunna. Sunna byla sepsána Mohamedovými společníky a je souborem výroků a činů Mohameda. Islám sám sebe považuje za jediné pravé náboženství, ze kterého se odvozují všechna další náboženství, včetně judaismu a křesťanství (Lunde, 2004).

Každý muslim se řídí pravidly, které jsou strukturovány do 5 pilířů. 1. Vyznání víry: „Není boha kromě Boha (Alláha); Mohamed je Posel (Prorok) Boží.“ 2. Modlitba: Každý den musí vykonat pět modliteb. 3. Udílení almužen: Muslim musí dávat potřebným, protože všechno pochází od Alláha. 4. Půst: kromě příležitostných půstů jsou všichni muslimové povinni se postit během měsíce Ramadánu. 5. Hadždž: pouť do Mekky – každý by měl alespoň jednou za život vykonat pouť do Mekky. Nejvýznamnější místo pro muslimy a také už zmiňovaný cíl jejich poutě je Mekka. Zde byl osvěcen Mohamed. Mezi nejproslulejší mešity můžeme označit Al Haram a svatyni Ka'ba, ke které musí být nasměrován věřící, během procesu modlení. (Hammudah Abd al-‘Átí, 1992).

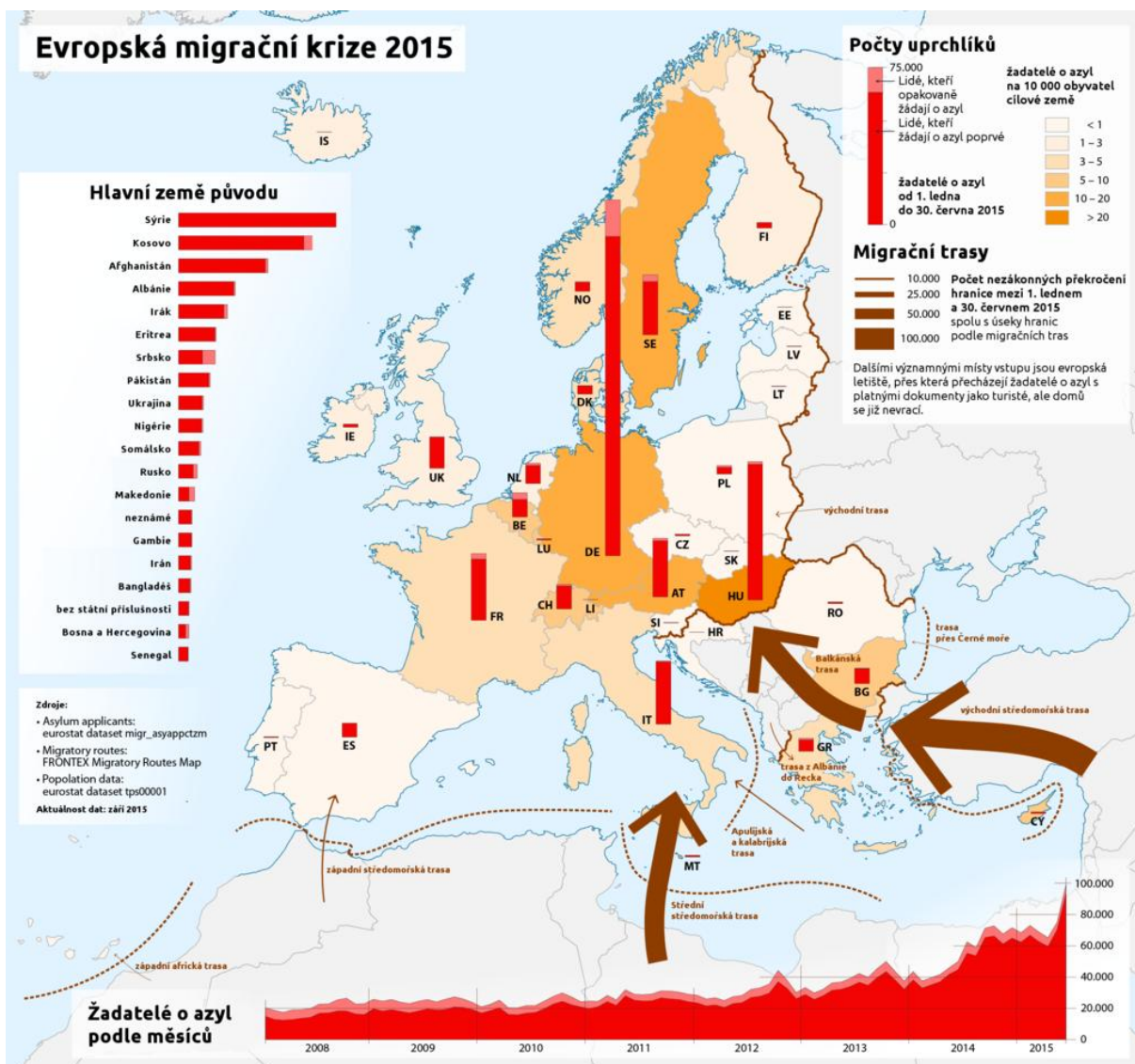
Lidí na zemi, kteří se dnes hlásí k islámu, činí zhruba 1,6 miliardy. Islám je nejrychleji expandujícím náboženstvím současnosti. Náboženský profil světa se rychle mění, a to především díky rozdílům v míře plodnosti a velikosti mládežnické populace mezi světovými hlavními náboženstvími, stejně jako lidmi, které mění víru. Dle prognóz, během následujících čtyř desetiletí zůstanou křesťané největší náboženskou skupinou, ale islám bude růst rychleji než jakékoli jiné velké náboženství. Pokud budou pokračovat současné trendy, do roku 2050

islám ve svých příznivcích přeskočí křesťanství a stane se světovou jedničkou (Pew Research Center, 2015).

V posledních několika letech byl islám velmi diskutované téma, vzhledem k vypuknutí nevídané migrace, vysokého počtu teroristických útoků a obávaném seskupením zvané Islámský stát, který se o islám, jako takový opíral v radikální míře. Z nepodstatné skupiny se během několika let vypracovala na jednu z nejviditelnějších a nejnebezpečnějších teroristických organizací v dějinách. I když v posledních dnech Islámský stát ztrácí poslední metry svého území a jeho zánik je téměř v dohlednu, tak se stává nekončící hrozbou jeho ideologie, kterou vojensky vymýtit nelze.

Dnešní konflikt judaismu a islámu je převtělen do arabsko-izraelského konfliktu a je tak moderním konfliktem 21. století. Je založen na množství různých příčin a komplikovaných souvislostí. Ta zcela prvořadá je nacionalistický spor Židů a Arabů. Náboženské faktory v něm hrají také důležitou roli, ale nejsou jeho ústřední příčinou, jak by se mohlo na první pohled zdát. Náboženství se vztahuje na konflikt až v průběhu 20. století za pomoci různých fundamentalistických interpretátorů (či dezinterpretátorů) víry na obou stranách. Zásahu na dnešní značně bezvýhodné situaci mají i další faktory. Například dvojsměrná zahraniční politika Velké Británie v letech 1916–1948. Ta protěžovala v různých obdobích pragmaticky buď Židy, nebo Araby a naslibovala oběma stranám nespílnitelné. Situaci zkomplikoval i prodej půdy mezi Židy a Araby a aktivity některých politiků a teroristických skupin na obou stranách. To vše přispělo k dnešní značně bezvýhodné situaci (Čejka, 2004).

Migrace především směřovala do ekonomicky vyspělé Evropy, kde způsobila v několika členských státech evropské unie obavy z velkého množství uprchlíků a jejich nesnadné začlenění. V tomto ohledu situace vytvořila v EU menší rozpor, co se týče pro migrantské a proti migrantské politiky v členských státech. Řadě politických stran po celé unii přinesl proti migrační politický program úspěch ve volbách. Názorný příklad může být i ČR. Za poslední období v dějinách má tato migrace nevídané rozměry. Příčinou celé migrační krize je celkový politický úpadek na blízkém východě, který je spojen s působením zmiňovaného Islámského státu a drancování zemí, kde působil. Výrazně zde poklesla životní úroveň. Nejedná se jen o Blízký východ ale i o uprchlíky z jiných států a to převážně z Afriky, avšak kteří neopouští svoji zem zmiňanou válkou, nýbrž z ekonomických důvodů.

Obrázek 1: Trasy a počty migrantů během evropské migrační krize v první polovině roku 2015

Zdroj: [https:// commons.wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org)

3. Judaismus

Je jedním z prvních z monoteistických náboženství a zároveň kultura židovského národa. Se stářím zhruba čtyř tisíc let, patří k nejstarším světovým náboženstvím. Judaismus slouží jako základ mnoha jiných náboženství a to včetně dvou nejrozšířenějších, křesťanství a islámu. Pojem Judaismus vyznačuje v dnešní době spíše víru. Jako kultura vyznává vyhraněná pravidla víry a lpí na tradicích. Jak Mojžíšova První, tak Druhá kniha vykazuje, božské zjevení Mojžíšovi a praotcům na památné hoře Sinaj. Boží jméno dle Bible je vyjádřeno jako JHVH, známé jako Jahve. Avšak židé z náboženského kodexu tento výraz nepoužívají a tak se užívají jiné hebrejské výrazy, jako například „Pán“, nebo „Hospodin“. Ústřední myšlenkou judaismu je i dnes přesvědčení, že Židé jsou vyvolený boží národ, který je vždy připraven ke službě Bohu. Ve své původní historické formě (dnes v ortodoxním pojetí judaismu) představuje toto náboženství jednotný kulturní systém, v jehož duchu žijí etnické skupiny po celém světě (Pavlát, 2005).

Bible jako taková psaná v hebrejštině, je dělena na Starý a Nový zákon. Judaismus se opírá o Starý zákon a to zejména o tři hlavní části Starého zákona: Tóra, Nevi'im, Ktuvim. Tóra je tvořena z prvních pěti Mojžíšových knih a je základní dokument Judaismu. Slovo Tóra bývá překládáno jako "zákon", původní význam byl však "učení" či "návod". Obsahuje celky: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri a Deuteronomium. Knihy pojednávají o určité epoše z dějin židovského národa. Další důležitá publikace je Talmud, soubor tradičních předpisů a zákonů k náboženskému životu a výkladu textů (Rendtorff, 1996).

V posledních dvou stoletích se vytvořily početné odnože judaismu. Liší se od sebe v dodržování náboženských předpisů, kterými se řídí. Někteří, jako například ortodoxní židé, tyto pravidla považují za hlavní a povinná. Neortodoxní větev je zastáncem názoru, že se pravidla časem vyvíjí. Tím se povoluje více odchylek pro samotné věřící. Konzervativní židé dodržují velkou část náboženských předpisů (micvot), aniž by je pokládali za střed vesmíru (masortim). Liberální, nebo také reformovaní židé zachovávají jen to, co je pro ně vhodné. Rekonstruktivní judaismus je teologicky velmi liberální. Zachází podobně jako konzervativní judaismus, ale s tím, že to není Bohem daný zákon, ale lidmi vytvořená tradice, která má ovšem velkou hodnotu a všechny případné změny je potřeba dobře uvážit a neuspěchat. Další dělení je určeno dle diaspory. Židé v oblasti německo-francouzské, polské, české, maďarské a východoevropské se řadí do skupiny s názvem aškenázská. Sefardská je označení pro

španělský, nebo portugalský původ. Jednotlivé odnože společně bez omezení fungují a spolupracují. Například společně organizují bohoslužby (Newman, 1998).

3.1 Sionismus

„Jestliže Izraelci nechtějí být obviňováni, že jsou nacisty, tak ať se jednoduše přestanou jako nacisté chovat.“ (Norman C. Finkelstein, židovsky levicově zaměřený intelektuál, dlouhodobě kritický vůči politice Izraele, často označován jako „self-hating Jew“, jehož rodiče se stali oběťmi holokaustu).

Název vznikl od hory Sion, který se nachází na jihozápadní straně Jeruzaléma. Za Sion je také označována Jebújská pevnost, jenž se na chrámové hoře nachází. Prvotní myšlenka návratu židů na Sion už vznikla v 6. století, ale Sionismus jak ho známe dnes, se vytvořil teprve v nedávné historii. Tato teorie, jež se vytvořila v Evropě koncem 19. století je velmi komplexním hnutím. Základ této myšlenky spočívá o nezbytnosti zrození a teritoriální vymezení hebrejského národa, v němž by nebyl ohrožen. Za největšího otce této ideologie v 19. století je považován Theodor Herzl. Jeho úsilí bylo zaměřeno k vytvoření židovského státu v Jeruzalémě v Palestině. Vymanění se z hrozby antisemitismu a vytvoření vlastního státu by vedlo k ochraně židovského národa, jeho větší soudržnosti a taky rozvoje (M. Krupp, 1999)

I když tato teorie zní velkolepě a jako velké pozdvižení pro židovský národ, tak se Herzl setkal se spousty odpůrců jeho tvořivosti. Ti brali jeho ideu jako nacionalistické pojetí židovského národa a také poukazovali na nesrovnalosti sionismu s učením judaismu. Ne všichni Židé taky souhlasili s putováním do nejisté země, protože se nechtěli vzdát svého zdánlivě jistého postavení. Od doby, co nastolil Herzl v díle svoji vizi, začal sionismus bujet do širších rozměrů. Z pesimistický počátků se začal stávat sionismus ideologický nástroj, který po malých krůčcích kráčet k vzestupu. Velký rozkvět zažil po vydání Balfourovy deklarace v roce 1917, která vyslovila pro zřízení židovského domova v Palestině (Čejka, 2011).

Ihned po první světové válce začali přicházet na území dnešní Palestiny první vlny židovských usedlíků. Další vlny byly spjaty zejména s druhou světovou válkou a antisemitismem, který byl s ní neodmyslitelně spojen. Vytvořením státu Izrael po druhé světové válce v roce 1948 se stal sionismus plně nabitou ideologií. Po sléze vytvoření Izraele vyvolal sionismus spor mezi Izraelci a Palestinci. Izrael si stále navyšoval vyšší nároky na nové území. Na základě těchto faktorů shromáždění OSN označila sionismus jako formu rasismu, ale o pár let později toto osočení bylo opět stáhnuto. Dodnes má sionismus řadu svých příznivců, ale také ne. Například podle ultraortodoxních židů v Izraeli se sionismus pokládá za hřích proti stvořiteli (Turner, 1991).

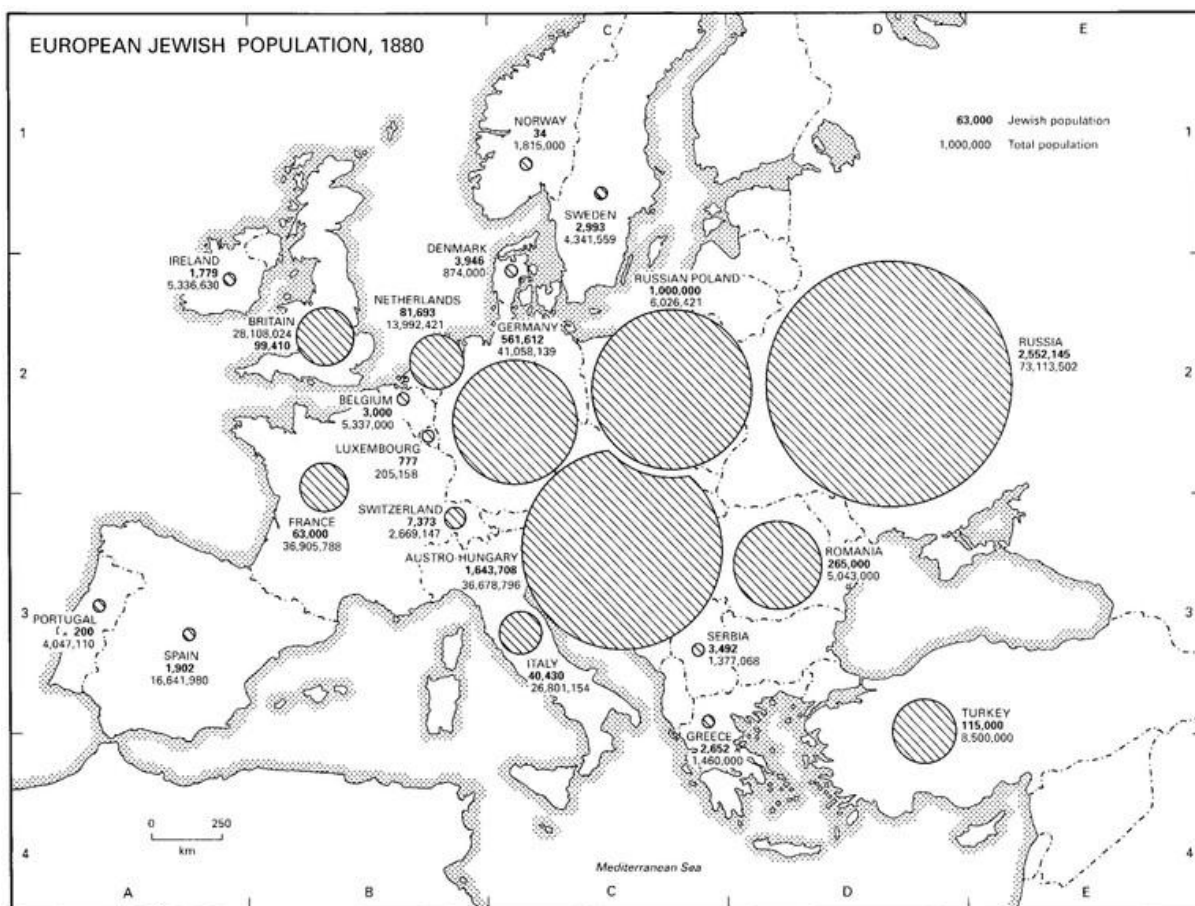
4. Dějiny židovského národa

Židovský národ se může pyšnit stářím přes čtyři tisíce let. Na území dnešního Izraele se vystřídalo nespočet kmenů a různých kultur. Nejznámější Kananejci, nebo Pelištejci v době bronzové. Později se zde rozpínala říše egyptská a chetitská. Právě Kenaánci měli velký vliv na náboženství izraelských kmenů, jejichž část obyvatelstva bylo v té době nazývána Hebrejci. Tak jsou první židé označováni v Bibli a Hebrejci byli tehdy považováni za kočovníci a chovatelé stád. Izraelské kmeny se sjednotily na základě víry v jednoho Boha, přičemž zpočátku nevyklučovaly význam jiných kenaánských bohů a mnohdy je také uctívaly. Podle židovského učení, které vychází z první knihy v Bibli, knihy Genesis, je praotcem izraelského národa Abrahám. Ten měl syna Jákoba, který měl dvanáct synů. Ti představovali v egyptském zajetí dvanáct izraelských kmenů. Bůh naznačil, aby Abrahám opustil své rodné město Ur a šel tam, kam Bůh ukáže. Tady vzniká pojem „zem zaslíbená“. Tato zem měla představovat domovinu izraelského národa. Další významnou osobností byl Mojžíš. Byl to právě on, kdo byl vpředu národa a vedl ho z egyptského zajetí. Cesta dlouhá čtyřicet let vedla do Kanaánu. Během této cesty se zjevil Bůh na hoře Sinaj a dal Mojžíšovi v podobě kamenných desek známé Desatero přikázání. Díky tomuto dílu, zvané také jako Tóra, je Mojžíš považován za budovatele Judaismu, jako náboženství. K roku 1030 př. n. l. vzniklo izraelské království. Král David, který sjednotil izraelské kmeny, určil i hlavní město a tím byl Jeruzalém. Období celistvého království trvalo zhruba 400 let, poté byl Izrael rozdělen na jižní judské království s hlavním městem Jeruzalémem a na severní království, kde bylo hlavní město Samaří. Severní, ekonomicky vyspělejší království, bylo nakonec zničeno Asyřany. Naopak jižní království díky své mírné

politice, kde vládla davidovská dynastie, si zajišťovalo stabilitu. Avšak tato stabilita netrvala dlouho a došlo ke konfliktu s Babylónem roku 587 př. n. l., kdy byl Jeruzalém dobyt. Přes násilnou likvidaci židovské inteligence náboženství nezaniklo. Babylonská říše za nedlouho padla díky Peršanům. Perský král Kýros navrátil Židům jejich vlast, jež byla známa pod názvem Judsko (Pavlát, 2005).

Když roku 322. př. n. l. Alexandr Makedonský dobyl Egypt, Judsko padlo pod vládu egyptských Ptolemaiovců. Helénismus začal být pro Židy vážnou hrozbou. Došlo k povstání vedeném rodem Makabejských. Občanské války využil Římský Pompeius a Jeruzalém se opět ocitl v nesvobodě pod taktovkou Říma. Byl to konec uspořádaného území pro Izrael po dlouho dobu 2000 let. Od té doby židé migrovali nejrůznějšími směry a jediné co drželo jejich identitu na životě, bylo jejich náboženství. Od 5. st. n. l. byla největší epicentra židů koncentrována v Turecku, Jižním Španělsku, Tunisku a Palestině (Pavlát, 2005)

V 10. století n. l. bylo jižní Španělsko považováno za kulturní, vědecké a literární středisko Judaismu. Velký podíl na tom mělo osvojení arabštiny. Okolo 13. století zažíval islám ve Španělsku krušné chvíle a někteří židé z existenčních obav konvertovali ke křesťanství. Konverze byla pouze trik, jak skrytě vyznávat židovskou víru nadále. Netrvalo tomu dlouho a objevilo se opět další nebezpečí v podobě inkvizice, která měla za úkol židy pronásledovat a potlačit je. Ke konci 15. století tomu bylo tak dovršeno a z Pyrenejského poloostrova byli vyhnáni. Byli opět nuceni migrovat do bezpečnějších regionů. Takové regiony se nacházeli ve velkém množství ve střední Evropě. Židovský národ měl zde od 14. století královskou protekci. Avšak nebylo to zadarmo. Platili za to velké daně. I přes to, zde projevovalo křesťanství svou nadřazenost a dokonce vinili židy za smrt Ježíše. Došlo to tak daleko, že na ně bylo ustanoveno omezení. Nesměli vlastnit půdu a nesměli vykonávat některá řemesla. To vyvolalo opět migrační vlny směřované více na východ. Mezi oblíbené destinace patřila například oblast dnešního Polska (Šiška, 1999).

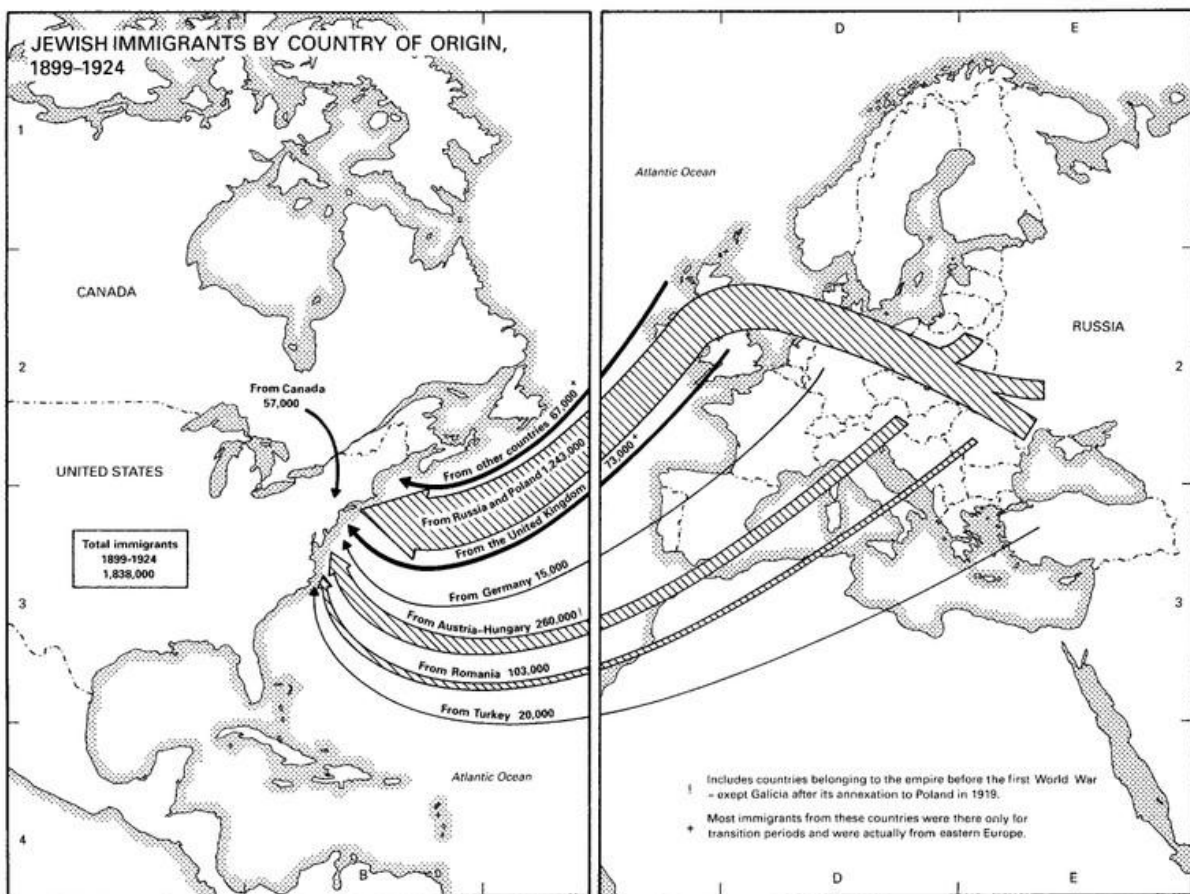
Obrázek 2: Evropská židovská populace 1880

Zdroj: <http://cw.routledge.com>.

4.1 Židé v 19. století

Vlivem narůstajícího liberalismu se začal judaismus formovat do více směrů a to do liberálního, konzervativního a ortodoxního. Osvícenství v období 18. a 19. století napomohlo nastolení rovnocennosti židům. Bylo jim umožněno začlenit se mezi běžné obyvatelstvo a konečně se povznést. V druhé polovině 19. století začala atmosféra opět houstnout, až došlo ke zrodu antisemitismu. Tato idea vedena k nesnášenlivosti židům začala nabývat na rozměrech. Antijudaismus byl znám v křesťanských zemích již od 13. století. Nejlepší volba pro osvobození se byla opět migrace. Avšak tentokrát se migrace netýkala jen evropského kontinentu, ale rovnou zaoceánského měřítko. Židovští migranti si zvolili za svůj cíl Spojené státy americké. Zde založili svoji početnou komunitu (Potok, 2002).

Největší proud vedl z Ruska. Dále prchalo mnoho židů z Polska, Rumunska, Řecka, Německa, včetně našeho území, v té době Rakouska – Uherska. Celá migrace byla doprovázena nevídaným nárůstem židovského obyvatelstva. Příklad z Ruska vypovídá, že od roku 1850, kdy žilo v Rusku 2,3 milionů, se během půl století navýšil téměř na 5 milionů. To je více než dvojnásobek (EGO, Jewish Migration, 2010).

Obrázek 3 : Židovští přistěhovalci podle země původu v letech 1899–1924

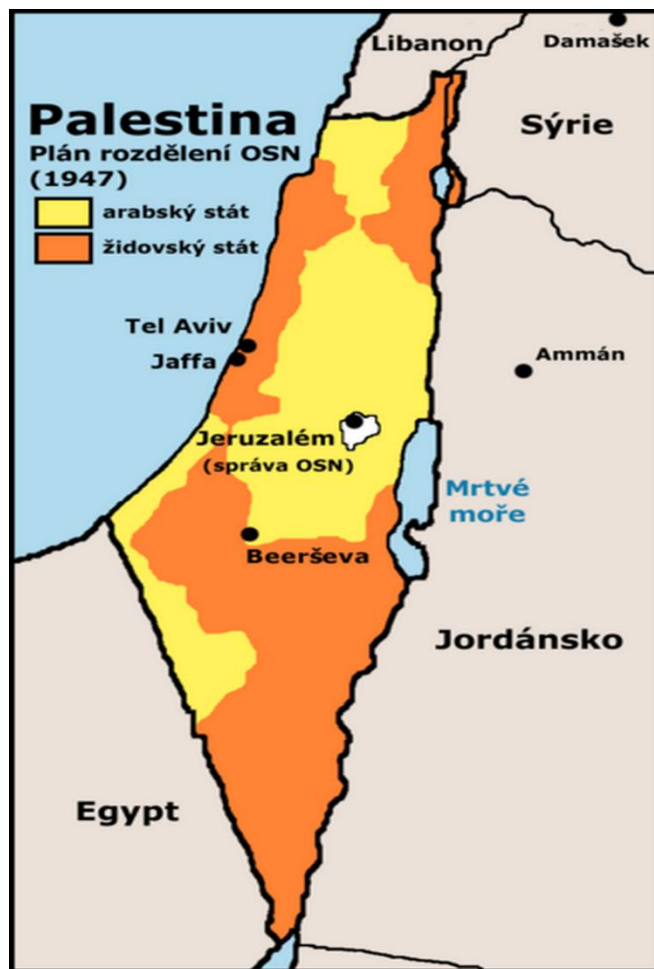
zdroj: <http://cw.routledge.com>

4.2 Situace za 1. světové války až do roku 1948

Obzvlášť v Rusku docházelo k velmi častým a krvavým nepokojům. Vyvrcholením sporu začátkem 20. století bylo obvinění židů z atentátu na tehdejšího ruského cara Alexandra II. a tím se situace ještě více vyostřila. Odpověď na velký tlak antisemitismu, byl židovský sionismus. Cílem židovských migrantů nebyla jen Severní Amerika, ale také Velká Británie, Afrika a Palestina. Jeden z konceptů sionismu zahrnoval návrat do původní vlasti a to byla zmiňovaná Palestina. Koncem 19. století území dnešní Palestiny a Izraele bylo ovládané Osmanskou říší. Provincie byla nazvaná Osmanská Sýrie a tehdy zde žilo 8 % Muslimů, 10 % Křesťanů a 3 % židů. Úřední jazyk byla arabština a všechny skupiny vyjmenovaných náboženství si byli rovni. Dle Theodora Herzla, byla jediná možnost jak se vymanit z rukou antisemitismu a tím byl odchod z Evropy a usadit se ve svém vlastním státě. Díky této myšlence se stal Herzl otcem židovského nacionalismu. Ještě během první světové války, v roce 1916 vznikla tzv. Sykes – Picotova dohoda mezi Velkou Británií a Francií, ve které si tyto dvě mocnosti rozdělily směry vlivu na území Osmanské říše. Britská strana si chtěla přisvojit území Palestiny. O rok později britská vláda vydala Balfourovu deklaraci, se kterou si chtěla získat podporu židovského obyvatelstva. Briti jim za to přislíbili nový, národní domov na území Palestiny. Tato deklarace byla považována za velmi odvážný krok ze strany Britů, jelikož v té době byla Palestina ještě stále součástí Osmanské říše a ta první světovou válku ještě zdaleka neprohrávala. Briti vedli občasnou politiku na jednu a na druhou stranu. V roce 1915 také přislíbili vládcovi Mekky, Šarífovi Husejnovi, že bude moct vládnout arabskému státu Palestina, jak bude vést odboj proti osmanské vládě a on tak okamžitě učinil (Termer, 1991).

Po konci první světové války se území Palestiny dostalo pod britskou mandátní správu s myšlenkou, že Briti jim budou pomáhat do té doby, než Palestinci budou hodni na jejich vlastní samosprávu. Briti se během této nadvlády snažili naplnit Balfourův slib, což způsobilo mezi roky 1920 – 1939 se židovské obyvatelstvo v Palestině rozrostla o 320 tisíc lidí. Do roku 1938 židé tvořili takřka 30 % populace Palestiny. Židovští přistěhovalci se soustředily na nákup pozemků od nepřítomných arabských vlastníků a tímto vlivem vzniklo vypuzování palestinských zemědělců, kteří zde žili po několik generací. Vzhledem, že židé ovládli velkou část pracovní síly, věřili v následek stabilní a bezpečné společnosti. Tento postup zvyšoval napětí z arabské strany a v nejvíce poškozených Palestincích se začal probuzovat nacionalismus. Eskalace nastala v roce 1936, kdy se vzbouřili proti Britům a ti je s pomocí

židovských milic brutálně potlačili. V důsledku na to, vydala Velká Británie omezení, které limitovalo židům přistěhovalcům do Palestiny a dále definovala pravidla, na vytvoření nového arabsko – židovského státu v Palestině do deseti let. Jak židé, tak Arabové z verdiktu nebyli nadšení. Sionisté obhajovali svoji nespokojenost tím, že jim Briti zakázali migrovat do Palestiny v době, kdy začal být v Evropě na vzrůstu nacismus a v Sovětském svazu komunismus. Za období druhé světové války byla situace spíše klidnější až na občasné výjimky. Značná část Arabů, včetně velkého muftího Jeruzaléma Amína al-Husajního, si naopak našla cestu k Hitlerovskému Německu. V samotné Palestině pak neustávaly teroristické útoky arabských i židovských skupin. Po válce si Briti začali uvědomovat, že nová židovská kolonie přináší nevídané problémy a proto předali řešení Palestiny Organizaci spojených národů. Roku 1947 valné shromáždění OSN odhlasovalo rezoluci o rozdělení Palestiny a o vzniku židovského státu. Při pohledu na mapu, kde byly představeny prvotní hranice, bylo jasné, že tento produkt nebude fungovat a nevyřeší danou situaci. Židovský stát měl mít rozlohu přes 15 000 km², arabský pak přes 11 000 km² hranice obou států byly vojensky neudržitelné, státům byla přiřčena řada oblastí obývaných druhým etnikem, nebylo zde síly, která by dodržela mezinárodní statut Jeruzaléma.

Obrázek 4: Palestina - vymezení hranic (1947- OSN)

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org>

Dne 14. května 1948 byl slavnostně vyhlášena nezávislost Izraele. Hned na to byl diplomaticky uznán Spojenými státy americkými. Postupně také Sovětským svazem a dokonce i Československem. Arabské státy reagovali také velmi rychle. Armády Egypta, Jordánska, Sýrie, Libanonu a Iráku překročili hranice Izraele a vypuknul arabsko – izraelský konflikt (Čejka, 2011).

5. Arabsko-izraelské války

5.1 První arabsko-izraelská válka v roce 1948 – Válka za nezávislost

První arabsko-izraelská válka je vnímána jako „katastrofa“ arabského světa a Izraelci ji považují za svou válku za nezávislost. Rezoluce OSN vyvolala konflikt mezi židovskými a arabskými skupinami v Palestině. Boje začaly útoky nepravidelných skupin palestinských Arabů spojených s místními jednotkami Arabské osvobozené armády složené z dobrovolníků z Palestiny a sousedních arabských zemí. Tyto skupiny zahájily své útoky proti židovským městům, osadám a ozbrojeným silám. Asi nejvíce výraznou skupinou ze židovských sil byla skupina Haganah, která, stála vpředu ozbrojených sil Izraele. Zpočátku se soustředila na obranu židovských oblastí před arabskými nájezdy, ale poté, co Britové ustoupili, pokračovala v útocích a zmocnila se více území. Haganah následovaly dvě menší její odnože Lehi a Igrun. Cílem Arabů bylo zpočátku zablokovat rozhodnutí o rozdělení a zabránit vzniku židovského státu. Židé naproti tomu doufali, že získají kontrolu nad územím, které jim bylo přiděleno podle Plánu rozdělení.

Poté, co Izrael 14. května 1948 vyhlásil svou nezávislost, se boje zintenzivnily s dalšími arabskými silami, které se připojily k palestinským Arabům v útoku na území bývalého palestinského mandátu. V předvečer 14. května Arabové zahájili letecký útok na Tel Aviv, který Izraelci bránili. Po této akci následovala invaze bývalého palestinského mandátu arabskými armádami z Libanonu, Sýrie, Iráku a Egypta. Saúdská Arábie poslala formaci, která bojovala pod egyptským velením. Britské trénované síly od Transjordánska nakonec zasáhly do konfliktu, ale jediný v oblastech, které byly určené jako součást arabského státu pod plánem rozdělení Spojených národů a corpus separatum Jeruzaléma. Ačkolí Spojené národy zprostředkovaly během konfliktu dvě příměří, boje pokračovaly do roku 1949 (Herzog, 2008).

11. 6. 1948 vstoupilo v platnost první příměří zprostředkované OSN, které bylo brzy porušeno, a válka vypukla nanovo. Tuto krátkou pauzu využil Izrael. Mohl se lépe na připravit na boj a také si zajistili další bojový materiál ze spojeneckých zemí. Vojenská technika především pocházela z poválečné Evropy a nezanedbatelnou roli hrály dodávky zbraní z tehdejšího Československa, v podobě dodávek letadel, výcvik vojáků a pilotů v

Československu (dodány byly např. letadla Avia S-199). Omezené dodávky zbraní se podařilo i přes embargo propašovat z USA, nebo od některých sympatizujících britských vojáků, nebo dokonce i od Arabů, kteří za vysoké ceny prodávali opuštěné britské zbraně komukoli. Svou roli sehrála i improvizace a vlastní výroba zbraní a jejich originální adaptace v tajných dílnách Hagany. Situace byla pro Izrael kritická - vedoucí činitelé Hagany "sázeli" na přežití 1:1, zahraniční pozorovatelé byli skeptičtější a arabští představitelé o svém vítězství vůbec nepochybovali. Další události však poukázaly na výrazné nedostatky na arabské straně. Mezi arabskými vládci panovala ostrá řevnivost, každý sledoval vlastní cíle a společné vojenské velení bylo neefektivní. Frakcionalismus a vzájemné soupeření tak ochromilo schopnosti Arabů účinně bojovat proti židovským jednotkám. Nejbojeschopnější jednotkou disponoval zajordánský král Abdulláh, kterými byla Arabská legie, která byla řízena britskými důstojníky a vybavena moderními zbraněmi. Cílem monarchie bylo zmocnit se území přiřknutých palestinským Arabům na západním břehu řeky Jordán, ale s výjimkou Jeruzaléma odmítal postupovat proti židovským územím. Král Abdalláh sledoval obsazení Palestiny a její sjednocení se Zajordánskem a především eliminaci muftího, s nímž byl v nepřátelském stavu. Král Farúk z Egypta na válce neměl příliš velký zájem, stejně tak jako Libanon. Arabský plán, který vypadal velkolepě na papíře a pro nějž měla arabská strana všechny předpoklady jej beze zbytku naplnit, se v praxi ukázal jako totální fiasko (Brož, 2006).

Izraelci začali cítit, že se situace může zvrátit a to se i stalo. 1. dubna - 15. května 1948 Haganah převzal iniciativu a podařilo se jí zabrat arabské části Tiberias, Haifu a později i Safed a Acre, čímž dočasně otevřela cesta do Jeruzaléma a tím byla získána kontrola nad velkou částí území, které bylo na základě rezoluce OSN přiděleno židovskému státu. Období 15 – 19. července bylo považováno za kritické, vzhledem k plánovanému útoku 5 armád sousedních arabských států s převahou těžkého vybavení, obrněných jednotek, dělostřelectva a letectva. Dne 31. května byl Haganah přejmenován na „IDF – Israel Defense Forces“. IDF utrpěla počáteční neúspěchy, včetně ztráty Etzion Bloc v Judeji, oblasti Mishmara Hayarden na severu a Yad Mordehai na jihu, ale po třech týdnech byla schopna zastavit ofenzívu, stabilizovat frontu a dokonce iniciovat některé z útočných operací vůči nepříteli. Operace Yoav uvolnila v říjnu cestu k Negevu, který byl pod držením Be'er Sheva. Poté následovaly další úspěšné akce, které přinesly válečnou kořist v podobě horní Galilee a udržení Negevu, který byl ustanoven OSN jako izraelské území.

Nejen že Izrael vyhnal útočící arabské síly, ale také si přisvojil necelých 5000 km² území, což je o 21 % více, než mu bylo přiděleno v původním plánu OSN, a západní část Jeruzaléma. Západní břeh Jordánu a východní Jeruzalém si ponechalo Jordánsko a pásma Gazy zůstalo nadále obsazené Egyptem. Ochrana a dostupnost svatých míst ovšem nebyla zaručena. Židé měli přístup do Starého města zakázán až do roku 1967. Po této strašlivé porážce z arabské straně nevedl žádný dialog mezi nimi a Izraelem, známo také jako doktrína tří ne. Nejednání, uznání a míru s Izraelem (Sachar, 1999).

5.2 Druhá arabsko-izraelská válka v roce 1956 – Suezská krize

Označovaná též jako Suezská krize nebo Sinajská válka, se odehrála ke konci roku 1956. Byl to právě Suezský kanál, který byl geopolitický střet zájmů a hnací faktor vzniku této války. V roce 1869 otevření kanálu znamenalo obrovskou lodní revoluci. Již od roku 1888 se oficiálně ustanoveným správcem neutrálního území kolem Suezského kanálu stali Britové. Ti také kanál nejvíce používali pro námořní cesty do svého koloniálního území a byli jeho největší akcionáři. Situace se však změnila, kdy v roce 1952 proběhl v Egyptě vojenský převrat. Král Farúk byl svržen a z Egypta se stala republika v čele s Gamalem Násirem, který od začátku sympatizoval se Sovětským svazem. Na horním toku Nilu se rozhodl vybudovat gigantickou Asuánskou přehradu a financovat ji z poplatků za průjezd lodí v Suezském kanálu. Avšak tyto poplatky v té době vybírala anglo-francouzská společnost Suezského průplavu (Herzog, 2008).

Egypt se rozhodl jednat silou. 26. července 1956 egyptská armáda kanál obsadí a Egypt ho okamžitě znárodňuje. Tento krok podporuje veškeré obyčejné občanstvo v Egyptě. Británie a Francie je z této akce zaskočena a pobouřena. Navrhují spojeným státům Americkým okamžitou společnou vojenskou akci, která by Násir zbavila moci, ale Američané tuto akci odmítají. To Francii i Británii od plánu neodradí a 22. října 1956 uspořádají tajnou schůzku, na kterou také přizvou nejvyšší představitelé Izraele. Zde společně schválí následující dohodu. Na Egypt místo Francie a Británie zaútočí Izrael. Právě Izrael měl s tamním egyptským režimem rovněž zásadní problém. Egypt ho ohrožoval, zablokoval mu přístav Eilat v Rudém moři a bránil jeho lodím v průjezdu v Suezském kanálu. Druhým krokem mělo být ultimátum, které po určitém čase dají Anglie a Francie oběma válčícím stranám protože Egypt bude proti. Bude to záminka k obsazení pomocí jejich mírových sil (Herzog, 2008).

29. října 1956 zahájil Izrael útok s cílem postoupit přes Sinajský poloostrov k Suez. Jednalo se o velké seskupení 10 brigád. I přes varovné zprávy nebyl na útok Egypt dobře připraven. Už druhý den po vypuknutí bojů se dle plánu ozvala Anglie s Francií s požadavkem na ukončení bojů na obou stranách a stáhla svá vojska z oblasti Suez. To Egypt v čele s Násirem odmítl, přesně jak Francie a Británie předpokládali. To vedlo za další vojenský zásah ze strany britsko-francouzských vzdušných sil k bombardování strategických cílů v Egyptě. Vyřazeny byly letecké základny a poté následovala invaze pozemních jednotek, které bez problému obsadily Suezský kanál. Vítězství bylo jednoznačné a bez větších ztrát ve prospěch spojenců (Brož, 2005).

Tuto akci ostře odsoudil Sovětský svaz a s tím se už od začátku očekávalo. Avšak naprosto neočekávané vyjádření přišlo ze západu. S velkým překvapením přišly Spojené státy americké, také s negativní klasifikací této akce a to bylo v době studené války naprosto nezvyklé. Důvodem bylo přesvědčení, že kdyby Suezskou invazi schválili, nemohli by na půdě OSN účinně kritizovat brutální sovětský zásah proti antikomunistickému povstání v Maďarsku, které propuklo ve stejnou dobu. Sověti s Američany na půdě OSN prosadili rezoluci, která vyzývala všechny aktéry, aby se stáhli a zanechali bojů pod hrozbou mezinárodní intervence. Pro Brity a Francouze to byl šok. Předem tušili, že Američané nebudou nadšení, ale ne až tak jak to nakonec dopadlo. Situaci ještě vyostřil Chruščov, když pohrozil raketovým odstřelováním Londýna, Paříže a včetně zničení Izraele. Americký prezident Eisenhower praktikoval mírnější výhrůžku v podobě ekonomického oslabení tím, že vypustí na trh všechny zásoby britské libry, čím jí výrazně oslabí. Jedním z mála politiků, kteří Brity a Francouze podpořili, se stal německý kancléř Adenauer. Byl nahněván tím, že Američané ustoupili sovětům v případě Suez, ale Maďarsku tím účinně nepomohli. Situace vyeskalovala do takové míry, že hrozil konflikt na světové úrovni mezi velmocemi.

Naštěstí Francie a Británie přistoupili na rezoluci OSN a v prosinci 1956 se z Egypta stáhli. Izrael odmítal rezoluci přijmout bez dalších bezpečnostních záruk a jeho jednotky zůstali v Sinajské poušti, a toto území udělal k obrazu svému, jako nárazníkovou zónu ještě po několik dlouhých měsíců. Poté byli nahrazeni jednotkami OSN, které se rozmístili na arabsko – izraelské hranici. Egyptský prezident Násir slíbil, všem lodím volný průjezd Suezským kanálem, kanál a poplatky tak zůstaly Egyptu s neustálým dozorem OSN. Pro Izrael, Egypt a Spojené státy americké tak krize skončila remízou. Každý z nich určitou část prosadil nebo uhájil, ale ke

stoprocentní spokojenosti to mělo daleko. I když do boje nebyl fyzicky zapojen, dle všech geopolitických kritérií se hlavním vítězem stal Sovětský svaz. Spřátelený Násirův režim vůči východnímu bloku se v Egyptě udržel bez většího oslabení. Projevila se nejednotnost západních velmocí. Sovětský svaz si i přes kritiku Maďarsko podmanil zpět a nikdo jim v tom nebránil. I přes vojenský triumf na bitevním poli byli poraženi Britové a Francouzi. Průplav neuhájili a poprvé se ukázala jejich skutečná síla, když nemají za zády Spojené státy americké. Výsledkem těchto následků se svět ještě více bipolarizoval (Wanner, 2006).

5.3 Třetí arabsko-izraelská válka - Šestidenní válka v roce 1967

Jak již tomu bylo v předešlé válce, opět to byl Gamal Násir, který se rozhodl už tehdy v houstnoucí atmosféře učinit první agresivní kroky. 16. května 1967 vydal rozkaz svým jednotkám k překročení Suezského průplavu a obsazení Sinajského poloostrova, sahajícího až k izraelské hranici. Současně požádal o stažení jednotek OSN, které byly po Suezské krizi v roce 1956 na Sinaji rozmístěny a jak již bylo řečeno, plnili funkci nárazníkové zóny mezi oběma znepřátelenými zeměmi. Hned na to Egypt uzavřel pro izraelské lodě Tiranskou úžinu, čímž Izraeli zablokoval jediný přístav v Rudém moři. Právě tento akt je uváděný, jako bezprostředně nejhlavnější příčina války (Brož, 2010).

Avšak ještě před tímto aktem předcházela horečná politická jednání. Egypt se i přes mnohé rozpory dokázal dohodnout na společném postupu se Sýrií. Svá vojska svěřili pod jeho velení i další státy jako Maroko, Irák, Saudská Arábie, Súdán, Tunisko a Alžírsko. Dokonce i jordánský král Husajn, který spíš stál vždy tradičně opodál a přímou konfrontaci s vojensky silnějším Izraelem si nepřál, podlehl náladě, která v těch dnech hýbala celým arabským světem. Nakonec uzavřel s Egyptem obrannou smlouvu, a když se později připojil i Irák, byla arabská koalice úplná. Ani Izrael nezůstal pozadu a reagoval tradičně po svém. Vytvořil vládu národní jednoty a ministrem obrany se stal Moše Dajan, který byl hrdina z doby suezské krize. Právě on měl vézt osamělý izraelský boj proti arabské přesile a jeho taktiky se později staly velice úspěšnými, jako například známé pravidlo, nejlepší obrana je útok a to také v této válce bylo tvrdě aplikováno. V tomto případě přímo ze vzduchu (Brož, 2010).

Dne 5. června 1967 ráno se do vzduchu vzneslo prakticky veškeré izraelské vojenské letectvo a zaútočilo na egyptské letecké základny. Bylo to přesně ve chvíli, kdy egyptské vojenské letouny ukončily své ranní hlídkové lety a letadla stála na zemi prakticky nechráněná.

Výsledek byl zdrcující, když se zjistilo, že 90 % egyptského válečného letectva bylo ihned vyřazeno. Za dokonale načasovanou akcí stála vynikající špionážní informace, které mělo izraelské velení celou dobu předem k dispozici a které měly dále obrovský podíl na výsledku celé války. Ještě první den války se Izrael vypořádal se syrským a jordánským letectvem a zcela ovládl vzdušný prostor nad bitevním polem. Pro pozemní akce měli Izraelci jasnou prioritu. Sinajskou frontu a boj s egyptskými jednotkami. Postup Izraelců na této frontě byl nevídaně bleskový. Za podpory letectva své protivníky zcela zdecimoval. V třetí den války měl Izrael pod kontrolou celý Sinajský poloostrov a o den později obsadil i východní břeh Suezského průplavu. Egypt, jako hlavní nepřítel byl poražen (Herzog, 2008).

Mimo jiné tvrdé a urputné boje také probíhaly ve svatém městě Jeruzalémě. Po těžkých bojích prolomili oddíly izraelských výsadekářů jordánskou obranu starého města. Po 20 letech, kdy sem židé nesměli a 2000 let po zničení chrámu Římany, bylo židovské nejposvátnější místo opět v jejich rukou. V třetí den byla válka fakticky rozhodnutá. Sýrie a Jordánsko, které se na začátku pustily do akcí pod vlivem lživých informací, že egyptská vojska na všech frontách vítězí, poznávali krutou realitu. V průběhu třetího dne války obsadil Izrael západní břeh Jordánu a pátý den zahájil útok na syrské Golanské výšiny. Se značnými ztrátami je dobil o den později. Po tomto vítězství měl volnou cestu na syrský Damašek. Opět se ukázal jako velký hráč Sovětský svaz. Po jeho výhrůžkách, který se vážně bál o osud prosovětského režimu v Sýrii a doporučení Spojených států Amerických izraelská vláda přijala dohodu o klidu zbraní a to byl večer šestého dne války (válka.cz, 2006).

Během 130 hodin celé války se radikálně změnila mapa celé oblasti. Během této krátké chvíle Izrael obsadil celé jordánské území západně od řeky Jordán a východní Jeruzalém, egyptský Sinajský poloostrov, Pásmo Gazy a syrské Golanské výšiny.

Israeli territorial changes 1949 - 1967

Obrázek 5: Izrael a jeho změny v podobě území v letech 1949 – 1967

Zdroj: <https://blackholezoo.com>

Po válce nastalo několik mírových rozhovorů a stěžejní byly dvě události. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 242 a summit arabských zemí v Chartúmu v srpnu 1967. Rezoluce OSN byla kompromisem a ukázala se jako nepřijatelná pro všechny strany. Izrael byl rozhořčen, že v kompromisu nebyl ani jednou uveden nárok na plnohodnotný Izrael. Málo se hovoří o tom, že Izrael byl ochoten vyměnit dobytá území ze šestidenní války za záruky míru ze strany arabských států. Avšak ze strany arabských států bylo vysloveno jasné ne. V listopadu 1967 pak rada bezpečnosti OSN schválila rezoluci požadující odchod izraelských vojsk z okupovaných území, ale také právo všech států v této oblasti - tedy včetně Izraele - na život v míru a bezpečí. Izraelské vítězství bylo tak drtivé, že nemohlo přinést dlouhodobý mír ani krátkodobou stabilitu. Na jaře roku 1970 vypukly další boje mezi Izraelem a Egyptem (známé jako „opotřebovávací válka“), pro niž byly typické letecké boje a dělostřelecké přestřelky, ale žádné velké pozemní operace vedoucí k územním ziskům některé ze stran. Ustaly až v srpnu 1970 (glosy.info., 2004).

Válka přinesla mnoho změn. Kromě větší bezpečnosti pro Izrael i zvýšení počtu arabských obyvatel židovského státu, ale mimo jiné začalo i osídlování obsazených oblastí,

čímž byl vyvolán do další doby živý problém okupovaných území a přetrvává až do dnes. Špatná ekonomická situace na těchto územích (zejména Palestinců na Západním břehu Jordánu a v Pásmu Gazy) i řada dalších opatření pak zvyšovala nenávist Palestinců vůči Izraeli a rostla popularita OOP a dalších uskupení s podobnými cíli. Na mezinárodní úrovni socialistické státy (kromě Rumunska) na příkaz Moskvy přerušily styky s Izraelem a dosavadní izraelský spojenec Francie přestala Izraeli dodávat zbraně Francie. Ta naopak začala vojensky podporovat umírněné arabské sousedy, jimž prodávala zbraně, zatímco Sovětský svaz je dodával tvrdému jádru arabských zemí. Izrael se tak dostával do izolace. To znamenalo nakonec jeho téměř naprostou závislost na Spojených státech, kterou plně potvrdil vývoj v 70. letech. Výsadním dodavatelem a úhlavním spojencem se tedy staly Spojené státy Americké (glosy.info., 2004).

5.4 Čtvrtá arabsko-izraelská opotřebovací válka

Dle dohody o neútočení předešlou válku neukončilo. Válka, která se prvotně zdála za ukončenou, se transformovala do tzv. války opotřebovací. Díky tomuto prodloužení došlo vlivem Egypta, Jordánska a Organizace pro osvobození Palestiny. Špatná ekonomická situace na okupovaných území zvyšovala nenávist Palestinců vůči Izraeli. Rostla popularita palestinských odbojových skupin v čele s organizací pro osvobození Palestiny, v jejímž čele byl Jásir Arafat. Mezitím v armádách arabských zemí probíhaly dramatické změny. V Egyptě a Sýrii byly sesazeny z vedoucích postů stovky důstojníků a začala mohutná reorganizace a modernizace. Sovětský svaz projevil ochotu jejich letectvo znovu vyzbrojit a již koncem června 1967 dodal Egyptu a Sýrii dvě stovky nových letadel. S výzbrojí přibýly do arabských států i tisíce sovětských vojenských poradců. Byl to do třetice opět hlavní aktér egyptský prezident Násir, kterému dodala Sovětská podpora na tolik sebevědomí, že začal spřádat plány, jak srazit Izrael konečně na kolena a získat zpět území ztracená v předchozích konfliktech. Plán opotřebovací války spočíval v postupném oslabení nepřítele a připravit se tak na rozhodující útok. Po šestidenní válce byl Izrael v nevýhodě, co se týče zastaralejší vojenské techniky. Tato výhoda byla ihned anulována, kdy nově domluvené dodávky amerických zbraní pomohly Izraeli udržet si vojenskou převahu (Wanner, 2002).

Počátek této zvláštní války je považován akt, kdy byl 21. 1967 října potopen izraelský torpédoborec egyptským námořnictvem. Mimo pohraniční incidenty a sabotáže konflikt

probíhal spíše formou leteckých akcí. První období tohoto konfliktu spočívalo na bázi ofenzivní obrany ze strany Egypta. Ten zahájil v září 1968 ostřelováním izraelských pozic na východním břehu Suezského průplavu. Záměr dělostřelectva bylo, udělit co největší ztráty a také nalomit izraelskou morálku. Velkou roli zde hrála i egyptská propaganda, která tímto aktem oslavovala téměř vítězství. Izrael na tuto akci odpověděl vybudováním obranné linie na východním břehu Suez. Tento systém opevnění byl znám, jako „Bar Levovy“ linie. Mimo jiné izraelské jednotky podnikali útoky hluboko za nepřátelskou linii (Herzog, 2008).

Tyto boje probíhali až do roku 1970. Egypt po celou dobu doufal, že se Izrael bude potýkat s ekonomickými problémy a velkým poklesem morálky a to mu napomůže ke znovudobytí východního břehu, avšak to byla naivní představa. Silná obranná linie Izraele s účinnou vzdušnou obranou, Izrael vzdoroval. K dobývání území tentokrát ani z jedné ze stran nedošlo. V létě 1970 přišly spojené státy Americké s návrhem na ukončení konfliktu. Podle něho mělo být příměří uzavřeno na tři měsíce. Nakonec trvalo tři roky a skončilo až po vypuknutí jomkipurské války v říjnu 1973. K příměří napomohlo vystřídání Gamala Násira za Anwara as-Sadáta, který nebyl až tak radikální, jako jeho předchůdce. Na tyto boje se můžeme dívat jako i jako boj mezi Západem a Východem. Izrael si uvědomil, že už je zcela závislý na dodávkách z USA a tím se prohloubilo jejich spojení i přes to, že se izraelská politika na okupovaných územích stávala v očích mnoha amerických liberálů nepřijatelná. SSSR zde testoval také svůj vojenský arsenál, kterým je chráněn i on sám a bylo zřejmé, že poněkud pokulhává (Wanner, 2002).

5.5 Pátá arabsko-izraelská válka - Jomkipurská válka

Jak již bylo řečeno, při konci opotřebovací války nastala změna v egyptském vedení, kdy Gamal Násir nahradil Anwar Sadat. Změna na nejvyšším postu se promítla do mezinárodně politických vazeb Egypta. Násir se hlásil ke kombinaci socialismu a arabského nacionalismu a orientoval se na Sovětský svaz, zatímco jeho nástupce Sadat se stal více prozápadním. I přes tento jeho menší radikální charakter, se stala odvěta za porážku z roku 1967 hlavní cíl jeho zahraniční politiky. I když v roce 1972 vypověděl z Egypta mnoho sovětských poradců, neznamenalo to úplné přerušení vazby na Sovětský svaz. Ostatně egyptská armáda byla vyzbrojena převážně sovětskou technikou. Zatímco Egypt byl připraven

uznat Izrael, Sýrie nikoliv. Sadat se snažil přesvědčit syrského prezidenta Háfize Asada o tom, že je třeba se zaměřit na skromnější cíle. Což znamenalo znovudobytí ztraceného území z roku 1967, vyřešení problému uprchlíků a uznání palestinské entity. Prostředkem k dosažení těchto cílů se podle jeho názoru mělo stát dobytí Golanských výšin a předmostí na východním břehu Suezského průplavu. Hodlal tak demonstrovat rozhodný postoj v boji za prosazení nároků arabských států a získat na svoji stranu sympatie světové veřejnosti. Rovněž počítal s uvalením ropného embarga na západní státy, jejichž vlády měly podle Sadatových předpokladů vyvinout tlak na spojené státy Americké, aby přiměli Izrael zasednout k jednacímu stolu (Čejka, 2015).

Útok byl naplánován na 6. října 1973, kdy v Izraeli probíhal židovská svátek usmíření yom kippur. Většina pozorovacích stanovišť na syrské hranici zůstala jen s minimálními posádkami, velká část izraelské armády slavila svátek ve svých domovech. Egypťané Izrael dokonale překvapili a dokázali si na východním břehu Suezského průplavu rychle vybudovat předmostí v hloubce několika kilometrů. Izraelské letectvo, jehož se po zkušenosti z šestidenní války velmi obávali, Egypťané de facto eliminovali pomocí účinných protiletadlových střel, pocházejících podobně jako většina výzbroje egyptské armády ze Sovětského svazu. Zatímco Egypťané překonávali Suezský průplav, zaútočili na severu Izraele Syřané na Golanské výšiny, bez nichž je Izrael vojensky velmi špatně hájitelný. Do útoky vrhli skoro 1500 tanků a na některých úsecích fronty tak několika stovkám syrských tanků, čelilo jen pár desítek tanků pod vlajkou Izraele, ten samý poměr panoval i na jižní frontě. Izrael byl z obou front opravdu zoufalý, byly tu i okamžiky, kdy bylo vysloveno použití jaderných zbraní, které měl Izrael také k dispozici. Naštěstí se na nakonec přistoupilo ke konvenčnímu boji (Rabinovich, 2004).

K zásadnímu obratu přispělo ohromnou dodávkou vojenské pomoci USA do Izraele pomocí tzv. leteckého mostu. I přes značnou přesilu se podařilo Izraeli nemožné a početnou Syrskou armádu se jim podařilo odrazit a tak se začala situace na Golanských výšinách zlepšovat ve prospěch Izraele. Syřané byli nakonec zatlačeni zpátky za linii z roku 1967 a izraelské jednotky pronikly do syrského vnitrozemí až na dostřel od Damašku. Izrael uspěl i na jižní frontě ale se zpožděním, než na severu. Jeho armáda dokázala též překonat Suezský průplav a proniknout do vzdálenosti pouhých 100 kilometrů od Káhiry. V té době Sovětský svaz důrazně apeloval na uzavření příměří. Arabské státy ale odmítaly, chtěly vytrvat v bojích a návrat k hranicím před rokem 1967. Američané i Sovětská svaz nakonec svolali mimořádné zasedání OSN a na základě ní, byla přijata rezoluce o zastavení bojů a zahájení jednání

o trvalém míru. Bojující strany rezoluci přijaly, ale nebyla z daleka naplněna. Zejména na Sinajském poloostrově byla pravidla rezoluce opakovaně porušována. Klid zbraní nastalo až po nátlaku na USA ze sovětské strany, aby přiměl Izrael k útlumu a respektování rezoluce OSN. Po 19 dlouhých a krvavých dnech, válka konečně ustala (Wanner, 2002).

Z čistě vojenského hlediska byl vítězem války Izrael, avšak za cenu těžkých ztrát na lidech a materiálu, jež izraelskou veřejnost frustrovaly. Je zajímavé, že hlavní aktéři konfliktu si myslí, že vyhrály právě oni a toto myšlení přebývá dodnes. Více o tomto tématu se dozvíme v další kapitole této práce. Konflikt ukázal, že vojenská převaha Izraele není tak velká jako dříve. Egyptská i Syrská armáda ukázala mnohem kvalitnější a efektivnější operace, než z předešlých konfliktech. Například operace „Badr“ je odborníky dodnes pokládána za nejlépe provedenou vyloďovací operaci od invaze Spojenců v Normandii. Psychologický i politický výsledek války jednoznačný nebyl. Izrael z tohoto hlediska utrpěl šok. Díky mírové dohodě sice Egypt získal celý Sinajský poloostrov, ale zároveň musel uznat Izrael jako stát a většina arabského světa začala Sadata považovat za zrádce. Situace vyvrcholila takovým způsobem, že roku 1981 byl na jeho osobu vykonán atentát islámskými radikály (Wanner, 2002).

Z pohledu velmocí zaznamenal ztrátu Sovětský svaz, neboť po Jomkipurské válce nastoupil Egypt ještě pod Sadátovým vedením cestu odpoutávání od východního bloku a sblížení s USA, což vyústilo v podepsání izraelsko-egyptské mírové dohody v roce 1978. Jomkipurská válka přinesla ještě jeden závažný důsledek pro světové hospodářství a tím byla ropná krize. Arabské země vyvážející ropu z organizace OPEC se shodly na společném postupu. Zavedly limity těžby a zvýšily ceny. To ve většině západních zemí způsobilo ekonomickou krizi (Odintsov, 2018).

5.6 První libanonská válka v roce 1982

Ani na počátku osmdesátých let nepanoval na Blízkém Východě klid. Libanon se stal zemí, kde našla OOP azyl, poté co byla vyhoštěna z Jordánska v roce 1970 a začala opakovaně provádět teroristické útoky na města a vesnice v severní části Izraele zvaná Galilea. Od 70. let spravovala OOP v jižním Libanonu palestinské uprchlické tábory. Na přelomu 70. – 80. let se začala situace v Libanonu vyostřovat. Příčinou byl spor mezi křesťany a muslimy v rozdělení

moci ve státě, který následně vypukl v občanskou válku. Podíl na vzrůstu napětí měli také palestínští uprchlíci. Tato občanská válka se datuje od roku 1975, která měla dlouhé trvání až do roku 1990. Vojensky se do konfliktu zapojovala Sýrie a Izrael, které později území Libanonu okupovali. Vzrůstající palestinské ozbrojené oddíly začaly narušovat rovnováhu v Libanonu. Touto houstnoucí atmosférou přiváděli Libanon do samotného arabsko – izraelského konfliktu čím dál více a to se ani Libanon neúčastnil pěti předchozích válek. Izraeli způsobil příchod syrských vojsk do Libanonu velké obavy, které se snažili prvotně klidnit místní nepokoje, ale poté tento příchod přerostl v mnohaletou vojenskou i politickou okupaci. Ohrožení Izrael neunesl a nastala válečná konfrontace, kde chtěl Izrael oslabit pozici Sýřanů v regionu (Brož, 2005).

Nejen celkové ohrožení v regionu ale, jako argument a také největší záminka konfliktu se stala hnacím krokem vražda izraelského velvyslance Šlomo Argova ve Velké Británii. K činu se přihlásila palestinská organizace Fatah, která byla vedena OOP. Invaze, která započala 6. října 1982 je Izraelci také nazývána Operace Mír pro Galileu. I přes syrské armádní jednotky Izrael dobyl města Beaufort, Tyros, Damúr, Sidon a Nabatia. Jak už tomu bylo v předešlých válkách, kde působil Izrael, tak i zde nestačil základní cíl celé invaze, což byl zatlačit palestinské milice z nárazové zóny. Izraelská armáda přestoupila ke strategii úplného vyhnání frakcí OOP z Libanonu. Izraelské letectvo získalo jednoznačnou převahu nad syrskými protileteckými silami, jejichž systém byl prakticky vyřazen z provozu. 11. června dosáhl Izrael předměstí Bejrútu, kde hlavní cíle představovaly uprchlické tábory, které se zde nacházely. Jeho obléhání bylo podporováno dělostřeleckými i leteckými útoky. Nejvíce obětí bylo na straně civilistů a ve městě nastala kritická situace. Izraelská genocida na libanonském a palestinském lidu dosáhla nesmírných rozměrů. To neušlo očím OSN a izraelská armáda byla vyzvána k okamžitému zastavení bojů a ke stažení svých jednotek. Jedinou výjimkou byly spojené státy Americké. Izraelské plány plně zapadaly do globálně imperialistické strategie spojených států Amerických, podle kterých Izrael hraje roli správného dozorčího v regionu a je tak jediný západní spojenec na Blízkém Východě. Koncem srpna 1982 bylo dosaženo dohody a palestínští bojovníci v čele s Jásirem Arafatem opustili západní část Bejrútu. V průběhu na to v září izraelská vojska v rozporu s uzavřenou dohodou postupně ovládla západní část hlavní města Libanonu. Ve spolupráci s libanonskou křesťanskou pravicí známou pod jménem Falangisté, která se stala izraelskými spojenci již během občanské války, došlo k hrůznému masakru

bezbranných obyvatel v palestinských táborech Sabra a Šatíla. V tomto případě nesli Izraelci plnou odpovědnost za brutální zavraždění více než 3000 obětí. Sovětský svaz i jeho satelity včetně Československa, ve shodě se svou dlouhodobou politikou na Blízkém Východě izraelský útok na Libanon tvrdě odsoudily. V reakci na to proběhly demonstrace i v izraelském Tel Avivu. Vyšetřovací komise vinila z masakru tehdejšího izraelského ministra obrany Ariela Šarona a jeho generály, kteří měli masakr ihned zastavit (Šabacká, 2011).

Během doby masakru byl spáchán atentát na tehdejšího libanonského prezidenta Bašíra Džumajjila a byl vystřídán jeho bratrem Amínem. Za jeho vlády přestaly boje v Libanonu a byla podepsána libanonsko-izraelská Smlouva o normalizaci vztahů. K ni se vztahoval odchod syrských a izraelských vojsk ze země, přičemž měla být vytvořena bezpečnostní zóna, kterou by izraelští vojáci střežili společně s novou libanonskou armádou. Tento akt se považoval za americko-izraelské vítězství. (Šabacká, 2011)

Avšak bylo to pouze do doby, kdy po stažení obou vojsk vypukly opět občanské nepokoje mezi drúzskými milicemi a křesťanskými libanonskými silami. Byly zde i nespočetné teroristické útoky na americké a francouzské vojáky, ke kterým se hlásilo hnutí Hizballáh a syrský vliv v Libanonu začal opět růst, jelikož jak Američané, tak Francouzi začali své vojáky ze země postupně stahovat. Válka navíc byla vnímána stále více nikoliv jako pokus o zajištění izraelské bezpečnosti. Takzvaná bezpečnostní zóna byla izraelskou armádou opuštěna až v roce 2000. Vzhledem k těmto počinům tak OSN oficiálně vyhlásilo konec války až 16. června 2000 (United nations, 2000).

5.7 Druhá libanonská válka v roce 2006

Roku 2000 se z jižního Libanonu stáhl Izrael a s touto akcí ustály aktivity Hizballáhu. Nicméně docházelo stále k občasným střetům. Dne 11. září 2001, kdy byl uskutečněn teroristický útok na obchodní centrum, vydal G. W. Bush seznam teroristických skupin. Nacházel se zde i Hizballáh. To vedlo k zhoršení situace, jelikož americká politika se zásadně změnila k Blízkému a Střednímu východu. Vůdce Hizballáhu Hasan Nasralláh vyzýval Palestince k povstání a k sebevražedným bombovým útokům. Tato organizace nabývá i na politickém

růstu. V roce 2005 Hizballáh získal 14 křesel z 128členného libanonského kabinetu a stává se dokonce součástí libanonské vlády (Čejka, 2008).

V roce 2000, kdy padla rozhodnutí OSN, bylo vzneseno nejen opuštění izraelských jednotek z bezpečnostního pásma, ale také odzbrojení Hizballáhu. Ten však dodává své ozbrojené aktivitě odůvodnění, když prohlašuje, že se Izrael nestáhl, z malého území farem Šibá, které však Izrael, stejně jako OSN, považuje za součást Golanských výšin. Právě toto místo se stává epicentrem občasných raketových útoků na postavení izraelské armády při hranicích. Izrael se nenechává vyprovokovat a drží se strategické zdrženlivosti a politické snahy zamezit zbraně pro Hizballáh. Tato politika ze začátku přináší úspěch. V roce 2004 dochází k přijetí rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1559, která vyzývá k odzbrojení všech milicí v Libanonu, což je vyvrcholení izraelské diplomatické politiky. Avšak tato rezoluce není jak na libanonské straně, tak na izraelské naplněna. To ještě více vede k budování vojenského zázemí a vojenské infrastruktury na jihu Libanonu a situace se vyostřuje. Bojovníci Hizballáhu nebyli jen dobře materiálně zajištěni, ale také velmi dobře vycvičeni. Veškerá podpora pocházela ze všech koutů arabského světa, ale nejvíce prostřednictvím Íránu a Sýrie (Čejka, 2008).

Válku vyprovokoval incident, kdy Hizballáh zaútočil na izraelskou hlídku poblíž hranice. Během této akce unesli členové Hizballáhu 2 raněné vojáky Izraele. Ihned na to spustil na izraelské jednotky dělostřeleckou palbu, aby kryl utíkající spolubojovníky. Útok byl nečekaný a způsobil ohromný zmatek na straně Izraele. Náhle poté, kdy zjistil Izrael, že byli ukořistěni izraelští rukojmí, se jeho velení rozhodlo pro rychlou vojenskou akci. Nejprve byla zahájena vzdušná a námořní blokáda Libanonu. Dalším cílem bylo narušit infrastrukturu a tím tak narušit přepravu zbraní a připravit podmínky na pozemní invazi pomocí letectva. Leteckých útoku se nevyhnula řada civilních objektů a tak byly značné ztráty na civilním obyvatelstvu, zejména v Bejrútu. Hizballáh pořádal raketové údery dlouhého doletu, které zasáhly například Haifu. Izraelským cílem nejdříve bylo osvobození dvou vojáků unesených Hizballáhem z 12. července, jak již bývá tradicí z předešlých válek, tento cíl se později rozšířil o zastavení raketové palby Hizballáhu a odzbrojení Hizballáhu, po němž mělo dojít k rozmístění libanonské armády na jihu Libanonu. Při leteckém zásahu bylo zasaženo velitelské středisko, kde dokonce sídlil sám Nasralláh. Z útoku vyvázl bez zranění a Izraeli vyhlásil oficiální válku pomocí médií. Hned na to se podařilo Hizballáhu potopit moderní izraelské vojenské plavidlo, nedaleko Bejrútu. Tento úspěch dodal Nasralláhovi a jeho bojovníkům ještě větší sebevědomí do boje. Za každý

izraelský útok byla reakce ze strany Hizballáhu v podání raketového útoku, dle významu škod. Izraeli začalo být jasné, že tato válka nebude tak snadná, jak ze začátku předpokládali. Konflikt ve větším měřítku vyvolal řadu reakcí. Izraeli se dostalo podpory od světového veřejného mínění a Hizballáh byl za své činy hodnocen velice negativně, dokonce i od Saudské Arábie. Ke konci války se kritika přelila i na Izrael. Jejich bojové akce přestaly být efektivní a následkem bylo mnoho civilních obětí. Hizballáh byl houževnatý a válku přizpůsobil na partizánský způsob. Izraelské vedení začalo pochybovat o úspěchu a začali se objevovat myšlenky, zda jsou rukojmí ještě naživu. Pokračování v osvobozovacích akcích byl pro Izrael až příliš velký risk (Fayutkin, 2008).

Válka, která trvala 34 dní, byla ukončena 14. srpna 2006 na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1701, která mimo ukončení bojů vyzvala ke stažení Izraele z libanonského území a odzbrojení všech libanonských aktérů kromě oficiálních vládních jednotek a jednotek UNIFIL, které měli za úkol střežit klid zbraní v regionu. Hizballáh přistoupil a ukončil raketové útoky na Izrael, který rovněž rezoluci respektoval a své jednotky stáhl. Obě strany, jak Izrael, tak Hizballáh, se dodnes považují za vítěze tohoto konfliktu. Dalo by se i podotknout, že konflikt skončil bez žádného vítěze. Avšak při zhodnocení všech aspektů, vytěžila přeci jen jedna strana o trochu víc, než ta druhá. Byl to Hizballáh, který nepřistoupil na předem vytyčené podmínky Izraele a dokázal, že byl na konflikt lépe připraven, než se zdálo. Čelil mnohem kvalitnějším vojenským prostředkům, které dokázal zastavit. Tímto činem si upevnil v Libanonu moc a v tamním prostředí byl oslavován jako vítěz. Naopak v Izraeli byl vyvolán tlak na obměnu vedení jak v politických řadách, tak ve vojenských. Po určité době od konce války izraelské vedení přiznalo, že největším problémem byla celá strategie IDF v boji a neschopnost velení. Méně viditelným, avšak také závažným faktem byl ten, že vinou izraelské námořní blokády Libanonu byl zcela utlumen mezinárodní obchod s touto zemí, poklesl rovněž i vývoz a dovoz zboží z Izraele. Těla dvou zajatých vojáků byla v roce 2008 předána Izraeli během výměny zajatců. Z geopolitického hlediska je nutné dodat, že Letní válka v Libanonu, jak se také druhé válce libanonské válce přezdívá, není pouze dalším kolem arabsko-izraelských střetů, neboť se běžně uvádí, že Hizballáh jedná jako zástupná skupina Íránu a tvoří s Íránem jistou šíitskou alianci. Hizballáh stále požívá značnou podporu od Íránu, ať už materiální ve formě dodávek zbraní, finanční, tak třeba ve výcviku svých bojovníků a to dodnes (Harel, Amos & Avi Issacharoff, 2008).

6. Arabská propaganda v konfliktu

Arabské propagandistické instituce utrpěly po rezoluci v OSN roku 1947 drtivou porážku a trvalo několik let, než se zotavily. Arabské státy založily počátkem padesátých let propagandistickou síť pokrývající pět kontinentů. Ta se z počátku zaměřovala na spojené státy Americké a později na Evropu. Získali podporu z různých antisionistických skupin a aktivistů, kteří byli tímto směrem také nakloněni. Vývoj arabských propagandistických sítí je jednoznačný související s politickými událostmi na Blízkém východě. Eskalace propagandy v přípravném roce 1964 a po porážce v šestidenní válce vedla k dramatické expanzi proarabských sítí. Propaganda Ligy arabských států se také postupem času stále více snažila spolupracovat s okrajovými prvky jako Nová levice. Ve skutečnosti všechny nástroje zahraniční politiky, včetně propagandy a subverze, byly dány do služby uskutečnění primárního cíle zahraniční politiky Egypta, kterým je dosažení a upevnění nároku Egypta. Egypt ovládl Arabskou ligu od jejího založení. Nesl víc než polovinu finančního břemene Arabské ligy až do poloviny Šedesátých let. Káhira se stala sídlo ligy arabských států a drtivá většina tohoto sídla byli Egypťané (Rickenbacher et. al., 2018).

Egypt byl po Farúkovi veden charismatickým Gamalem Násirem od roku 1952, který povýšil Arabskou ligu na hlavní nástroj arabské zahraniční politiky a celkově ji oživil. Egypt byl po celý konflikt v propagandě hodnocen jako jeden z nejaktivnějších. Mnoho studií poukazuje na to, že Násir byl primárně antisionista, ale občasně i antisemita. Obdivoval antisemitské texty a obhajoval PLO, jejichž smlouva obhajovala likvidaci Izraele. Toleroval egyptská média a tisková obvinění, že Sionismus byl synonymem nacismu. Odsuzoval Izrael od svého vzniku jako nelegitimní, expanzivní základnu západního imperialismu. Tyto kořeny se staly součástí hlavními sociálními proudy politického Egypta. Násirova média často nedokázala rozlišovat antisemitické a antisionistické prohlášení. Dá se však téměř považovat za paradoxní a protichůdné že jeho nástupce, Anwar Sadat, který skončil egyptský stav války s Izraelem a podepsal mírovou smlouvu s židovským státem v březnu 1979, se také držel hluboce antisemitské víry. Sadatův nástupce, Hosni Mubarak, udržoval mírovou smlouvu s Izraelem a ročně obdržel 1,2 miliardy dolarů ve vojenské pomoci ze Spojených států. Mubarak umožnil médiím, aby poukazovaly na Izrael a Židé jako prostředek k přesměrování veřejného hněvu proti korupci, nezaměstnanosti, chudoby a porušování lidských práv. V důsledku toho

v posledních třech Desítkách let se antisionistické a antisemitské motivy staly pravidelným základem Mubarakova režimu. Egyptská televize a noviny rutinně srovnávaly Izrael s nacismem, trivializovaly nebo popíraly holocaust, a prosazovaly představu, že židovský kádr tajně vykresluje světovou nadvládu. Knižní veletrh, který představoval desítky antisemitských publikací, produkovaných v Egyptě na podporu konspiračních teorií, že Židé jsou zodpovědní za problémy světa a že tyto publikace jsou historickou pravdou. Popírání nebo zlehčování holocaustu, a že se Židé spikli proti muslimům a Arabům od počátku islámu bylo v publikacích na denním pořádku. S rostoucí popularitou islamistických stran v Egyptě, včetně muslimského bratrstva a saláfistama se očekává, že budou hrát důležitou roli v příští egyptské politické sféře. Osud Egyptsko-izraelského vztahu zůstává nejistý. Nicméně, vyhlídky na jakoukoliv pozitivní změnu egyptských postojů vůči Izraeli, sionismu a Židům se jeví jako nepravděpodobné (Sharnoff, 2017).

Když proběhl summit Arabské ligy v Cassablance v roce 1965, závěrečné prohlášení vyzvalo všechny arabské státy, aby používali ještě ve větší míře noviny a média a sloužily tak arabské věčné politice. Zejména za boj osvobození Palestiny a za usmíření mezi arabskými zeměmi. Dále pochopitelně v prohlášení stálo o zákaz legitimace Izraele. Během šestidenní války vnímala arabské státy široká veřejnost jako právoplatné agresory. Arabská liga obvinila aktéry osočení v OSN z proizraelského postoje a urážlivosti vůči Arabům. Arabské státy se nespokojily s diplomatickými protesty, ale také vyzvaly k ekonomickému bojkotu západní Německo, Spojeného království a USA. Občasně byly i Švýcarské podniky rovněž ovlivněny jednotlivými akcemi bojkotu. Arabské státy projednávaly i tvrdší opatření, jako je například ropné embargo, které bylo poté uplatněno. Nicméně prozatím, arabské státy rozhodly zrušit jejich plány ekonomických sankcí, protože byly ekonomicky závislí na Západu. Po roce 1967 došlo k jasnému posunu obsahu arabské propagandy. Ještě před rokem 1967 se zabývalo 75 % článků v publikacích arabského světa otázkami týkajícími se kultury, cestovního ruchu a hospodářství. Po roce 1967 vzhledem k šestidenní válce, se tyto publikace mnohem více zpolitizovaly jejich obsah, protože 75 % jejich článků se nyní zabývá Palestinou. Zatímco před válkou arabsko-izraelský konflikt byl primárně vnímán jako konflikt mezi státy, nyní přišel k vidění konflikt mezi dvěma národy, Palestinci a Izraelci. Izraelská zpráva z roku 1969 odhaduje, že arabské státy vynakládají 50 milionů dolarů ročně, pro jejich protiizraelské kampaně (Heisey, 1970).

6.1 Arabské mediální rámce

Významnou roli v utváření veřejnosti hrají zpravodajské služby používáním mediálních rámců, které používají nástroje jako jazyk, styl, strukturu a nejrůznější ilustrace k ovlivnění vnímání veřejnosti. Napětí mezi Araby a Židy, zejména vztah mezi státem Izrael a státem Palestina je udržován a podporován obsahem tiskových médií, které zachovávají stereotypy používající mediální rámce, které demonizují a dehumanizují veřejnost. Arabové a Izraelci se učí nenávidět se navzájem. Tyto stereotypy zobrazovat izraelské Židy a Araby mají čtyři kořeny původu. Za první vztah moci v prostředí, ve kterém Židé drží převahu nad arabskými menšinami v židovských okupovaných územích. Za druhé viditelné předsudky v klasickém rasismu po celém světě. Za třetí tradiční antisemitismus vyplývající z křesťanské Evropy a nakonec, dědictví války a terorismu, které oboustranně vyrylo pocit vzájemného strachu a pohrdání (Steele, 2014).

Jazyk v arabských médiích často demonizuje izraelské Židy, nejen v novinách, ale také v učebnicích. Palestinské učebnice, které jen zřídka odkazují na Izraelce jako na „Izraelce“, vyzdvihují Palestinu a okupanty nazývají sionisty. Další převažující stereotyp je zobrazení izraelských Židů jako cizí přistěhovalce, „outsidery“ a zloděje. Židé jsou v médiích navíc často považováni za chladný a nehostinný v národ v kontrastu k tradičním Arabům. Arabské mediální stereotypy vůči izraelským Židům čerpají z náboženského vyznání a přirovnávání bránit islám, jako jejich dům. „Izrael je rakovina, zhoubná rána v těle arabismu, pro který tam není žádný lék, ale eradikace,“ prohlásila reportáž z Káhiry z roku 1963. Mezi klíčová zjištění z celé analýzy arabské propagandy lze stanovit tyto závěry. V Izraelsko-arabském konfliktu jsou Arabové zahořklí ze ztráty důležitého území a zemědělské půdy. Násilí připisované izraelské armádě vytváří stereotyp, který přímo mnoho Palestinců aplikuje na všechny izraelské Židy. Jejich příběhy se snaží apelovat na emoce a evokovat s cílem legitimizovat nárok Palestinců na skutečnou viktimizaci. Stále přetrvávají a budou přetrvávat závažné pochybnosti o tom, že arabský svět bude někdy schopen rozpoznat a tolerovat Izrael jako nezávislý stát (Steele, 2014).

6.2 Válečná muzea v Káhiře a Damašku

V úvodu jsem naznačil, že vrcholem arabské propagandy je vystavění dvou historických monumentálních budov, jejichž úkolem je v plném rozsahu poukázat na úspěchy arabské koalice v arabsko – izraelském konfliktu. Výstavbu podobných budov po celém světě lze spatřit nespočet, ale zde bych rád poukázal na odlišnost a ojedinělost, v jakém duchu je prezentován jejich obsah a co chtějí vlastně sdělit návštěvníkům. U obou případů je patrné, že úkazy a informace v prostorách muzeí, neobsahují objektivní příběh války, tak jak ho známe a jak se vykládá v našich učebnicích.

V muzeích, která se nachází v Káhiře a Damašku je válka s Izraelem slavena jako heroické vítězství. Uprostřed obou zmíněných budov je panorama, které zobrazuje klíčové bitvy celé války. Hlavní koncept muzeí je ponořit návštěvníka, jako v kině do obklopujícího pohledu na křižovatku Suezského průplavu (Káhira), v případě Sýrie k bitvě o Golanské výšiny (Damašek) s vizuálními a zvukovými efekty, promíchané s bojovou hudbou. Obě místa mají přilehlé pozemky pro vystavení zajatého a zničeného izraelského vojenského arsenálu, spolu s příklady sovětské výroby egyptské a syrské armády dneška. Přehlídka izraelských zbraní na vnějším prostranství sestává hlavně z trosek, u nichž se skví nápis "Konec agresora." Školním skupinám, vojákům a místním i zahraničním turistům, kteří tyto stavby navštíví, jsou vyprávěny uvnitř muzea příběhy o triumfálním vítězství nad Izraelem. V obou muzeích se nedozvíte o izraelském protiútoky, jak válka dlouho trvala, kolik lidí zemřelo a už vůbec ne, že Izrael zvítězil (ruthfullyours.com, 2011).

Konstrukce panoramat se stala specialitou Severní Koreje. Egyptské a syrské panoramata jsou severokorejského designu a provedení. Obě muzea jsou téměř kopii vítězného válečného muzea z Pchjongjangu, kde v tomto případě Mubarak a al-Assad nahradili velkého vůdce Kim Il Sunga v podání Severní Koreje. Syrské a Egyptské davy, které oslavují vítězství nad nenáviděnými sionisty, nahradili jásající Korejce, kteří se radovali nad ústupem amerických imperialistů. Tehdy spojenectví těchto dvou frakcí spojovala nenávisť ke Spojeným státům americkým a k Izraeli. Kreativní tým ze Severní Koreje produkoval desítky obrazů a sochy pro muzea.

Pro zahraniční návštěvníky jsou muzea vybavena velice špatným a stručným anglickým překladem. Propagandistické texty jsou zachovány v arabštině pouze těm, pro které patří.

V Damašku jsou informace převážně pouze v arabštině a před zahájením dvacetiminutového videa je spuštěna hymna, při které jsou všichni přítomní povinni povstat. Arabové mají vstup zdarma, na rozdíl od cizinců. Navíc zájemci z ciziny musí čekat na vládou prověřeného průvodce, bez kterého by do vnitřních prostorů nemohli vstoupit. Pro místní Arabů jsou muzea opravdu považované za svatostánky, kde si mohou posílit svůj patriotismus a nabít dojem, že válku vyhráli právě oni (ericschewe.wordpress.com, 2012).

7. Rozhovor

Jak jsem již naznačil v úvodu, snažil jsem čerpat informace i z dotazovaných přímo z arabského světa, kteří byli válkou poznamenáni. Na bázi živého rozhovoru jsem se setkal se studentkou, která byla narozena v Praze, ale její rodiče pocházejí z Palestiny. Její matka pochází z jižní Sýrie a otec přímo z Palestiny, konkrétně z Haify. Uvedla, že velká část její rodiny pocházela z měst, které dnes už dávno neexistují, a Izrael je vymazal z mapy. Rozhovor nebyl nijak strukturovaný a byl spíše volnějším rázu. Nadneseny byly základní otázky, typu vnímání dnešní situace. Jak zažívala konflikt její rodina a jaké bylo tehdejší prostředí včetně atmosféry. Co jsem se dozvěděl, tak obyvatelé z Palestiny, kteří uprchli a našli azyl v ČR, se ve většině případech znají všichni navzájem. Pravidelně se setkávají a slaví své svátky. Palestinská ambasáda v Praze se v tomto směru také dost angažuje a ve velkém množství tyto akce zaštiťuje a napomáhá s organizací. Ona sama se zúčastnila mnoho demonstrací a akcí, které se konaly na podporu Palestiny a je v tomto směru aktivní. Jak bylo sděleno dále, její rodina byla konfliktem velice ovlivněná a také na danou věc reagovala. Dotazována si přála být v tomto rozhovoru a následně i v této práci uváděna jako anonym.

První část rozhovoru se týkala dnešního vnímání Izraele. Údajně se Palestinci vůči Izraelcům chovají stále velice nedůvěřivě. Ona sama přiznala, že nevidí důvod, proč se s lidmi z Izraele dát do řeči. Už jen proto, že jejich propaganda od útlého věku jim vtěluje, že lidé z Palestiny jsou jen „tmavé stíny“ a jsou podřadní. Od mala jsou vychovávány k nesnášenlivosti a jsou k tomu celý život vedeni. V debatě uvedla, že Palestina už nemá až tak velkou podporu od okolních států a tak se naděje na příznivou situaci víc ztrácí. Například Saudská Arábie už

spíše sympatizuje s Izraelem, což mnoho Palestinců pobuřuje. Znamé radikální hnutí Hamás, které údajně stojí za Palestinou, se začíná stávat podezřelé z toho, že je i menším nástrojem Izraele. Malé bezvýznamné činy, jako jsou spíše teroristické útoky nebo občasné vypálení rakety, spíš nadělá mnoho škody na straně Palestiny, než Izraele. Izrael to bere jako dobrou záminku vytvořit protiútok a nadělat tak větší škody a celkově jako nárok vyostřovat celou situaci. Jak u nás tak v celém západním světě jsou média spíše pro izraelská a občas neuvádějí věci na pravou míru.

Již od roku 1922 její prarodiče pamatují první velké vlny židovských osadníků a Palestinci si začali výrazněji všimnout, že se začíná něco dít. Nejprve je popisovali jako trosky a bezdomovce, hlavně vlnu z Evropy po druhé světové válce. Neuměli se začlenit a občasně vyvolávali nepokoje. Avšak Palestinci k nim byli z počátku vstřícní a nabídli jim pomoc ať materiální, nebo dokonce ubytování u sebe doma. Zní to paradoxně, ale po letech to byli právě Izraelci, kteří je z těchto domů vyháněli. Sdíleli společně dokonce kostely a jiné náboženské stavby. Obecně ze začátku společné sžití bylo bez větších problémů. Od roku 1933 nastaly první vlny povstání ze strany Palestinských příslušníků. Její pradědeček byl také zatčen, tehdy ještě britskou samosprávou. V letech 1936–1939 byla revoluce proti britskému mandátu a židovským osadníkům. Od 1948 nastal zlom a začalo násilné vysídlování Palestinského obyvatelstva. Tyto činy byly doprovázeny i masakry na místním obyvatelstvu. Zmíněn byl masakr v Deir Yassin, nebo v Tantuře. Právě z Tantury pocházela rodina ze strany její matky. Muže zde stavěli ke zdi, stříleli do nich a následně je házeli do hromadných hrobů. Byly dvě řady, ta první kopala hroby a druhá byla zavražděna a svržena do masového hrobu, poté následovala řada druhá. Odhadem bylo 80 lidí v jednom hrobě. Byl mezi nimi i její strýc z matčiny strany. Rybáři a obyvatelé města se snažili bránit, ale Izraelci je obklíčili z obou stran přes moře a z pevniny, kde je vstup do města. Byli tam děti, staří a mladí, vše bez rozdílů na věku. Ženám braly šperky a majetek. Poslali je do třiceti kilometrů vzdálené vesnice pěšky, odkud je posléze zase přemístili. Zbytek mužů co zbyl, zavřeli do vězení. Asi 120 bojovníků ze sionistických milic skupiny Igrun a Lehi zaútočilo na arabskou vesnici v Deir Yassin poblíž Jeruzaléma. Bylo zde hodně obětí z řad žen a také dětí. Udává se, že zde bylo kolem 110 obětí. Tento masakr se posléze stal klíčovou událostí v arabsko-izraelském konfliktu. Zprávy vyvolali terorismus mezi Palestinci a dále je povzbuzovaly, aby uprchly z jejich měst a vesnic před židovskými vojsky.

Ve větším měřítku tento hrůzný čin posílil závazek arabských vlád zasáhnout, což bylo asi o pět týdnů později. Bylo zde i popsáno, jak se oběti snažili ukrýt do kostelů a podobných míst, kde mohlo být bezpečno. To jim nepomohlo a i na těchto svatých místech, byli ve velkém zastřeleni. Při invazi do Palestinských vesnic a měst si Izraelci v mnoha případech vzali do své péče malé děti a batolata, které si s sebou Palestinští občané nemohli vzít. To je případ bratrance otce respondentky, který zmizel ve věku jednoho roku, při vystřílení kostela. Jeho rodiče tam byli nalezeni mrtví, ale on ne. Dodnes se neví, kde se nachází a pokud je vůbec naživu.

Dotazovaná popisuje v první fázi velkou deportaci z města Haifi a jeho okolí do města Nablus. Obyvatelstvo bylo zavlčeno násilím do kamiónů. Kapacita těchto kolon kamiónů byla omezena a spousty lidí muselo jít pěšky. To se podepsalo na narůstajících počtech obětí. Je zajímavé, jaká je tu paralela s nacistickými praktikami. Jak Izrael dobýval své území, místní obyvatelstvo bylo stěhováno někdy i na několikrát. Byli tu i občasné vzdory v podobě seskupujících farmářů, kteří se milicím bránili. Jejich vesnice se staly pevnostmi a nehodlali se podmanit. Tyto hrdinské odpory byly poté velice krutě potrestány. Nejvíce se s vysídlováním a uprchlickým životem se setkal otec dotazované. V roce 1948 byla násilně převezena do Gazy jeho rodina z vesnice Masmie. Narodil se v roce 1960 a už v sedmi letech byl násilně deportován spolu s rodiči a sedmi sourozenci na izraelsko-jordánské hranice, kde se nacházel nedaleko Ammánu uprchlický tábor. Zde žil pět let a poté si naspořili na malý byt v Ammánu. Do ČR se dostal až ve dvaceti letech a vystudoval FAMU v Praze. Jeho snem bylo ukázat světu trápení Palestinců a pravdu v rámci dokumentu. Ten se mu podařil a zakotvil v České Republice a je hlavním aktérem při organizování setkání obyvatel z Palestiny v ČR. Dodnes má potíže v profesní sféře, jelikož nemá žádné občanství oproti její matce. Všeobecně mají Palestinci obrovský problém s uznáním a hlavně s doklady, když chtějí opustit svoje území.

Asi nejvýznamnější osobou rodiny byl její dědeček, co se týče celého konfliktu. Který fungoval jak ve vojenské, tak v politické sféře. Pocházel také z oblasti dnešní Haifi a jeho rodina byla zmasakrována v Tantuře. Získal magisterský titul z vojenské školy v Syrském Damašku. Poté byl důstojníkem v syrské armádě během arabsko-izraelské válce v roce 1967. Byl klíčovým návrhářem a stratégem v obranné strategii v území kolem Damašku. Stal se také náčelníkem armády v organizaci osvobození Palestiny. V letech 1969 – 1972 byl vojenským poradcem výboru PLO. Od podpisu dohod z Osla v roce 1993, už jako důchodce, se zapojil do mírových

jednání mezi Izraelem a Palestinou. Stal se také předsedou vysokého výboru pro bezpečnost v roce 1996. Byl jmenován ministrem vnitra v roce 2002, který měl za úkol prověřit a přepracovat palestinské bezpečnostní síly. Kabinet opustil v roce 2002 s pocitem hořkosti, jelikož mu Arafat zabránil uskutečnit významné reformy, které dlouhodobě připravoval. Sepsal knihu: Mezi Vojenstvím a Politikou (Vzpomínky). Tato kniha zatím bohužel nebyla přeložena z arabštiny.

8. Aktuální situace Izraele a Palestiny a jeho řešení

V roce 1993 Palestinci uznali existenci státu Izraele. Samotné mírové smlouvy z roku 1993, nebo pozdější Oslo z roku 1995 měli kontroverzní dopady. Vedly spíše k odporu, jak mezi Palestinci, tak mezi Izraelci. Z tohoto následku spíše vypadá, že celý proces usmiřování spíše došel ke komplikacím, než ke konečnému řešení. I přes to uznání existence státu Izrael byl faktický začátek, od kterého šlo vykročit dál. Avšak problém je vznik Palestiny. Některé státy sice uznávají Palestinu, ale území Izraele a Palestiny zůstává nadále rozdělené do 3 zón, nikoliv do 2 států. A aby to nebylo tak jednoduché i mezi těmi, kdo si přejí mírové soužití, Izraelců a Palestinců přibývá těch, kdo dvoustátní řešení zpochybňují. Z hlediska Izraele je celé řešení nejčastěji negováno tím, že celé území je tak malé, aby region mohly 2 státy obývat. A jediná možnost jak můžou Izraelci a Palestinci obývat území, je přijmout že tu nežijí samy. Jestliže obě strany budou stále snít o tom, že jedna strana zmizí, tak se konflikty budou neustále opakovat. Místo hledání otázky a řešení jak najít společné soužití, hledá jedna nebo druhá strana jak toto soužití spíše znemožnit. Nikdo dnes není schopen určit a definovat, jak by toto soužití mělo vypadat (Šlaim, 2016).

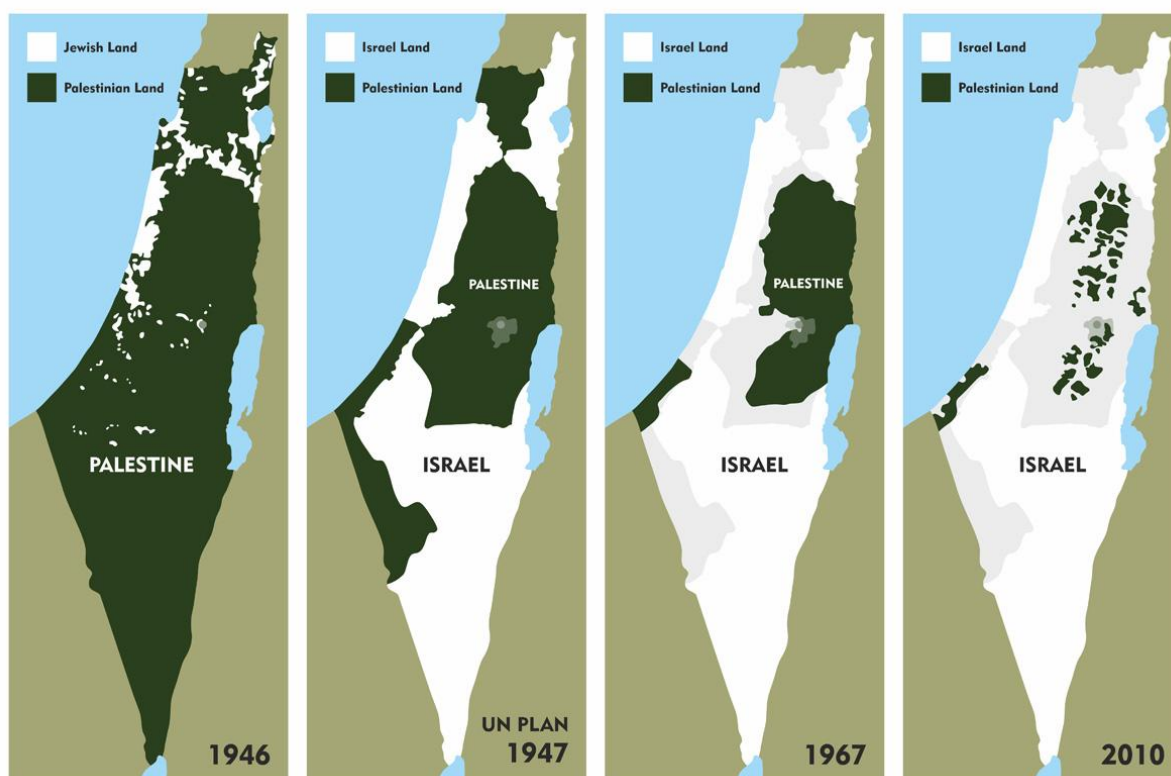
Stát Palestina také nadále podporuje vytvoření dvou samostatných států. Palestina má mít hranice z roku 1967 a hlavní město východní Jeruzalém. Bohužel současná izraelská vláda, stejně jako ty předešlé, podkopává dvoustátní mírové řešení. Izraelská vláda znemožňuje vznik souvislého palestinského státu, který by byl životaschopný. Nadále se chová, jakoby pro Izrael neplatilo mezinárodní právo a ignoruje mezinárodní společenství. Pokračuje v nelegálním osídlování palestinského území i potlačování a omezování práv Palestinců. Osadníci na palestinských území denně útočí na Palestince. Což se údajně děje pod dohledem palestinské

armády. Tím Izrael podkopává úsilí o dosažení mírového řešení. Budování židovských osad na arabských územích nutně podněcuje a dále vyostřuje konflikt a to znovu přesunulo pozornost z mezistátní na vnitrospolečenskou úroveň. V praxi to znamená zabírání arabské půdy a, v obecnější rovině, zavádění vojenské vlády nad civilním obyvatelstvem se vším, co k tomu patří (Šlaim, 2016).

V poslední době opět přibývá incidentů, jak v Jeruzalémě, tak na Palestinských územích, jako například v Gaze. Izraelci pohlížejí na pásmo Gazy, jako na semeniště politického extremismu a náboženského fanatismu. Co ale měli skloupn přehlížet, byla skutečnost, že na situaci, která dostala pásmo Gazy do tak žalostného stavu, nesou sami svůj díl viny. S územím o rozloze pouhých 360 kilometrů čtverečních je Gaza jednou z nejhustěji obydlených oblastí světa. Je domovem obrovského množství válečných uprchlíků z let 1948 a 1967. Hranice Gazy s Izraelem je obehnaná ostnatým drátem a bedlivě střežena jednotkami izraelské armády (aljazeera.com, 2019).

Dle palestinské strany zní ukončení problémů ve dvou slovech, a to je ukončení okupace. Mnoho Palestinců ztratilo naději, že se mírové řešení podaří najít. Část palestinských mladých lidí nevidí žádnou naději ani do budoucna. V některých případech projevují aktivní odpor vůči izraelské okupaci. Těmto mladým lidem, je ve většina případech méně, než 25 let a mají tendenci se připojovat do radikálních hnutí, které se snaží vyřešit problém spíše válečnou konfrontací, než diplomatickou cestou. Většina lidí jak z palestinské, tak z izraelské strany zamítá jeden společný stát, obě frakce požadují svůj suverénní stát, čemuž je rozhodně dál Palestina. Ti mají nárok na celou Palestinu, ale uznat jejich nárok na návrat do původního území, má dalekosáhlé praktické dopady. Je třeba uznat, že k ničení domů a vyhánění Palestinců došlo z izraelské strany. Izrael by si tohoto měl být plně vědom, že šlo o jejich vlastnictví a měl by je odškodnit, avšak najít jak, bude ještě na dlouhý čas. Ačkoliv v současné době vládne v Izraelsko-Palestinském konfliktu příměří, je to stav velmi nejistý. Vyhličky na trvalé příměří jsou mizivé i do budoucna, protože k menším potyčkám, případně ostřelování raketami dochází s přestávkami neustále. Bylo by nutné podniknout kroky z obou stran, které by vedly k nějakým účinným jednáním (irozhlas.cz, 2018).

PALESTINIAN LOSS OF LAND 1946-2010

Obrázek 6 : Palestinské ztráty území v letech 1946-2010

Zdroj: <http://www.poznejizrael.cz>

9. Závěr

Úkolem této práce bylo zhodnotit arabskou reflexi v arabsko-izraelském konfliktu od počátku, až k dnešní situaci. Hodnocení proběhlo z více pohledů. Byly analyzovány začátky sporů a příčiny konfliktu, které vedly nakonec k válečné konfrontaci. Na začátku práce jsou uvedeny pojmy, které jsou s tematikou arabsko-izraelské války úzce spojeny. Dále proběhla identifikace geopolitických zájmů a argumentací, které obě strany upřednostňovaly v konfliktu a ve většině případech, měly náboženský podtext. Na to se váže i spor o ztracená a získaná území, která ve výsledku měnila ráz státních hranic v oblastech, kde boje probíhaly. Změny jsem se snažil v práci poukázat ve formě map, které kapitoly doprovází. K válečným konfliktům neodmyslitelně patří i nástroj, zvaný propaganda, která hraje ve válečném prostředí významnou roli a umí výborně zmást širokou veřejnost. V práci jsou nastíněny stereotypy a vyjadřovací formy arabských propagandistických zpravodajských služeb. Vrcholem arabské propagandy byla výstavba dvou válečných muzeí v Káhiře a Damašku, kde je heroicky oslavováno vítězství arabské strany a popíráno vítězství Izraele. Těmto bizarním stavbám je v práci věnovaná samostatná kapitola. V práci není pouze charakterizována arabská propaganda, ale snažil jsem se v malé míře přiblížit i tu izraelskou a jejich postoje vůči Arabům. Konal jsem tak z důvodu, abych mohl provést komparační metodu a najít hlavní argumentační prvky v propagačních systémech obou frakcí a tím do oblasti více prozívat. Jak bylo v práci již uvedeno, arabsko-izraelský konflikt byl téměř souběžný se studenou válkou a aktéři této války se taktéž ukázali v pozadí války na Blízkém východě. Podporovali strany, které odpovídaly jejich politické strategii. Během pěti válek, které se v rychlém sledu za sebou odehrály, měl v každé válce bipolarizační faktor své stopy.

Nejprve proběhla analýza vybrané literatury a dalších dostupných zdrojů, které byly v podobě novinových článků, reportů a odborných publikací. Začal jsem publikací od Yehoshafata Harkabiho. Zmíněný izraelský intelektuál ve svém díle líčí ideologické hloubky arabsko-izraelské konfrontace. Identifikuje konflikt za světový s nacionálním podtextem. Byl si vědom toho, že konflikt nemá žádné dlouhodobé řešení, a to vede k prohlubování zoufalství, to především konkrétně na straně Palestiny. Válečné porážky radikálních arabských států

představovaly rány arabské ideologii a vytvořila ideologické vakuum, které islámské hnutí rychle naplňovalo islamizací konfliktu a podporou antisemitismu. Harkabi tvrdí, že arabský antisemitismus, lze ovládat, řídit a zastavit, pokud si to hlavní orgány přejí. Ale v tomto případě to vypadá, že spíše nepřejí a Izrael je jim stále trnem v oku. Autor v této myšlence je spíš pesimistický i v prognóze pro budoucnost. Jako dalšího, už ryze arabského představitele radikálnějšího charakteru ze Sýrie, jsem zvolil C. K. Zurayka. S velkou nadsázkou popisuje celou situaci. V podstatě považoval arabský nacionalismus za duchovní hnutí, které se podobalo jakémukoli náboženství, konkrétně islámu. Ve více frázích se opakuje a tvrdě kritizuje sionismus. Arabské obyvatelstvo nesmí žít v Sionistickém stínu. Jeho fráze jsou progresivně militantní a burcují přímo k revoluci postavit se Sionistům, tudíž Izraeli a zatlačit ho do Středozemního moře. Další produkt, jako zdroj cenných informací z více neutrálnějšího pole, jsem vybral výzkumný článek od The United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR). Tato instituce je nezávislá pod záštitou OSN. Do aspektů, které zpracovalo UNIDIR je začleněna geografie, geopolitika a geoeconomie a hodnotí zde každý stát, co měl co dočinění s konfliktem. Analyzují se hrozby a výhody jednotlivých států během válek. Uvedena byla jak arabská, tak izraelská strana.

Počínající existence Izraele je mezinárodní fenomén v rámci velkého uskupení většinou nepřátelských států arabského světa. Izrael je malý a nemá strategickou geografickou hloubku. Izrael je závislý na vnějších zdrojích energie a na mořské infrastruktuře. Arabský svět, jako celek, má obrovské zásoby ropy a z ní zajištěné finanční zdroje. Izrael postrádá přírodní zdroje, včetně vody. Hustota jeho obyvatelstva a průmyslových center činí z Izraele zranitelné vůči útokům, jelikož se jedná o koncentraci na malém prostoru. Izrael není schopen udržet dlouhou, vyčerpávající válku kvůli omezení, jako jsou úrovně zásob, čas a prostor. Izrael je představitelem otevřené demokracie, proto je snadno pozorovatelný zvenčí pro arabské nepřátele.

Z hlediska arabského vnímání, kde je jako první uveden Egypt, je nazýván křižovatkou mezi třemi kontinenty starého světa, proto je geograficky zvýhodněn. Jeho geopolitický cíl je zajistit, aby nebyla umožněna regulace Nilu vlivem nepřátelské moci vůči Egyptu, to je považované za hrozbu, stejně tak jako důležitost Suezského průplavu z hlediska dopravní infrastruktury. Palestinské bezpečnostní dilema jasně vyplývá z existenční hrozby. Nejdůležitějším příkladem hrozby spočívá v tom, že vzor izraelského urovnání záměrně izoluje

Palestince ve východním Jeruzalémě, od těch na západním břehu Jordánu a dále rozděluje západní břeh Jordánu a vytváří tak nesouvislou kapsu. Jordán byl zaplaven velkým množstvím Palestinských uprchlíků a vysídlených osob, kteří byli vypuzeni z jejich vlasti nejvíce v letech 1948 a 1967. V důsledku těchto migračních vln, se na území Jordánska odhaduje přes dva milióny Palestinců a jejich potomků, dnes nejspíš ještě více. Závěr jordánsko-izraelské smlouvy v říjnu 1994 výrazně snížil vojenskou hrozbu vůči Izraeli. Podle Syřanů zahájil izraelský egocentrismus a neústupnost nepřátelství v regionu. Nejcitlivější téma mezi Sýrií a Izraelem je beze sporu území Golanských výšin. Golany vybízí nesmírný operační charakter obrany pro severní Izrael, stejně tak je toto území důležité pro Sýrii. Tři parametry tvoří bezpečnostní politiku Saudské Arábie a těmi je samostatná geografie státu, islám a ropa. V rámci těchto tří faktorů území, společnosti a ekonomiky lze vymezit otázky, které se dotýkají zahraniční politiky a obrany země. Tyto faktory považuje také jako zdroj síly vůči vnějším hrozbám (viz. ropné embargo z roku 1973).

Po analýze literatury jsou v práci přiblíženy čtenářům pojmy, které jsou spojeny s konfliktem. Jedná se o náboženství, jako je islám a judaismus. K islámu jsem zde uvedl jeho aktuální projevy a jevy k němu napojené, jako je migrace, nebo aktuální vztah islámu a judaismu. Ten je čítankově převtělen do arabsko-izraelského konfliktu. Vzhledem ke konfliktu, který v práci řeším, bylo nutné vysvětlit i pojem, který je s Judaismem úzce spjat a to je sionismus. Sionismus můžeme považovat za ideologický nástroj, bez kterého by Izrael nemohl vzniknout. K této oblasti náleží i stručná historie dějin židovského národa a jejich strastiplná cesta ke vzniku samostatného státu Izrael. Vznik státu Izrael byl počátek dlouhého konfliktu, který je v práci popsán v pěti válkách, včetně dvou libanonských válek. Po těchto, v součtu sedmi válkách, se situace až do dnešní podoby transformovala do války pouze dvou států, Izraele a Palestiny. Konkrétněji Izrael proti palestinských radikálním hnutím, kteří usilují o nezávislý stát Palestina, v podobě vedení války spíše partizánského typu. Hnutí známe pod jmény Hamás a Fatah. Některé státy jmenované hnutí charakterizují jako teroristické uskupení.

Jako nejcitelnější zdroj informací, byl pro mne plodný rozhovor s respondentkou, která mi přiblížila celé dění konfliktu z role „insidera“. Její celá rodina byla od počátku válek s událostmi vztaženým k ní, úzce propojena. Musím říct, že jsem měl obrovské štěstí, protože jeden z členů rodiny byl významný politický činitel na arabské straně. Rozhovor mi nejen

rozšířil obzor nad celým tématem práce, ale i poukázal, že celý západní svět je spíše proizraelský a v médiích nejsou často uváděny věci na pravou míru. To se týká i České republiky.

Situace, která je popsána v předešlém odstavci, je známa dodnes a nadále přetrvává. Některé státy sice uznávají Palestinu, ale území Izraele a Palestiny zůstává nadále rozdělené do 3 zón, nikoliv do 2 států. Jestliže obě strany budou stále snít o tom, že jedna strana zmizí, tak se konflikty budou neustále opakovat. Místo hledání otázky a řešení, jak najít společné soužití, hledá jedna nebo druhá strana jak toto soužití spíše znemožnit. Budování židovských osad na arabských územích nutně podněcuje a dále vyostřuje konflikt. V praxi to znamená, zabírání arabské půdy a v obecnější rovině, zavedení vojenské vlády nad civilním obyvatelstvem se vším, co k tomu patří. Pokračuje v nelegálním osídlování palestinského území i potlačování a omezování práv Palestinců. Nedávno jsme se mohli ve zprávách dozvědět, o demonstracích v pásnu Gaza, které byly tvrdě vojensky potlačeny, byly zde ztráty lidských životů. To jasně vypovídá o dnešní situaci, která je stále neklidná.

10. Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

ABDAL-‘ÁTÍ H., *Zaostřeno na islám*. Ústředí muslimských obcí, 2010. ISBN 978-80-904373-6-4.

GIDEON A.; BENN A.; HARELL A., Yoav Stern (13 July 2006). "*Israel holds Lebanon government responsible for Hezbollah attack*". Haaretz. Archived from the original on 15 July 2006. Retrieved 13 August 2006

BROŽ I., *Arabsko-izraelské války: 1948-1973*. Praha: Epoque, 2005. Polozapomenuté války. ISBN 80-863-2891-0.

ČEJKA M., *Dějiny moderního Izraele*. Praha: Grada, 2011. D (Grada). ISBN 978-80-247-2910-7.

ČEJKA, M., *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903-3339-7.

HEISY, D., (1970) The rhetoric of the Arab-Israeli conflict, *Quarterly Journal of Speech*, 56:1, Kent State University, Published online: 05 Jun 2009., Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/loi/rqjs20>

FAUYTKIN, D., *The Second Lebanon War. A One-Year Perspective. Defense & Security Analysis*, Vol. XXIV, Is. 2, June 2008, pp. 213–216.

HARKABI, Y., *Arab Attitudes to Israel. Jerusalem: Jerusalem*, Israel Universities Press, 1972. ISBN 978-0706511642.

HERZOG, CH.; PILÁT, V. *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. Chaim Herzog ; [z anglického originálu ... přeložil Vladimír Pilát]. Vyd. 1. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 617 s. : ilustrace ISBN:978-80-7106-954-6

KRUPP, M., *Sionismus a Stát Izrael: historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1999. Moderní dějiny. ISBN 80-702-1265-9.

LEONARD, J. F., *National threat perceptions in the Middle East* [online]. New York: United Nations, 1995 [cit. 2019-04-07]. Research Paper. ISBN 92-904-5107-6.

LUNDE P., *Islám*. Praha, Euromedia Group k. s. – Knižní klub, 2004. ISBN 80-242-1093-2.

NEWMAN, P.;SIVAN, J. G.; NOSEK, B.; PAVLÁT, L. a ZISS D., *Judaismus od A do Z: slovník pojmů a termínů*. Praha: Sefer, 1992. Judaika. ISBN 80-900-8953-4.

ODINTSOV, N. *Geopolitika ropy* [online]. Karolinum, 2018 [cit. 2019-04-07]. ISBN 9788024638393. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/62529/DPTX_2012_2_11230_0_387569_0_139607.pdf?sequence=1

PAVLÁT, L., ed. *Židé - dějiny a kultura*. 3., dopl. vyd. V Praze: Židovské muzeum, 2005. ISBN 80-868-8911-4.

POTOK, CH. *Putování: dějiny Židů*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-720-3425-1.

RENDTORFF, R. *Hebrejská bible a dějiny: úvod do starozákonní literatury*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-702-1190-3.

SACHAR, H. M. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia, 1999. ISBN 80-902-4844-6.

SHLAIM, A. *Izrael a Palestina: přehodnocení, revidování, vyvracení*. Praha: Academia, 2016. XXI. století. ISBN 978-80-200-2544-9. 9788024638393

STEELE, K. 2014. *Palestinian-Arab Media Frames and Stereotypes of Israeli-Jews*. *Elon Journal of Undergraduate Research in Communications* [Online], 5. Dostupné z: <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=972>

ŠABACKÁ, Y. - *Konflikt a politika velmocí na Blízkém východě: Libanon – bitevní pole velmocí*. Yvona Šabacká. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 409 s. : mapy ISBN:978-80-7380-298-1 (brož.)

ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. Plzeň, 1999. 88 s.

Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra geografie, Vedoucí práce doc. PaedDr. Alena MATUŠKOVÁ, CSc.

TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Vydání I. Pardubice: Kora, 1991. ISBN 80-901-0920-9.

WANNER, J. *Bitva o Suez: studená válka, druhý arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha: Libri, 2006. Historická řada (Libri). ISBN 80-727-7298-8.

ZURAYK, C. *The Meaning of the Disaster* [online]. Beirut: Khayat's College Book Cooperative, 1956 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://learnpalestine.politics.ox.ac.uk/uploads/sources/588c157cebb79.pdf>

Internetové zdroje

BRINKMANN, T. *Jewish Migration, in: European History Online (EGO)*, published by the Institute of European History (IEG), Mainz 2010-12-03. Dostupné z: <http://www.ieg-ego.eu/brinkmannt-2010-en> URN: urn:nbn:de:0159-20100921536, [2019-04-07].

SCHEWE, E. *Dear Leader, Could We Have A New Military Museum* [online]. 2012 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://ericshewe.wordpress.com/2012/07/14/dear-leader-could-we-have-a-new-military-museum-part-ii/>

KULIDAKIS, T. *Falešná naděje* [online]. 7. července 2018, [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/uprchlicka-agentura-osn-palestina-izrael-usa_1807071851_per

PEW RESEARCH CENTER RELIGION & PUBLIC LIFE: *The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050 Why Muslims Are Rising Fastest and the Unaffiliated Are Shrinking as a Share of the World's Population* [online]. Washington, USA: 1615 L St. NW, Suite 800 Washington, DC 20036 USA, 2015 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/#projected-growth-map>

KING, R. *RUTHFULLY YOURS THE RIGHT NEWS, FRONT AND CENTER: CAIRO AND DAMASCUS MUSEUMS OF "VICTORY" (??) IN OCTOBER 1973 WAR WITH ISRAEL* [online]., 2011 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.ruthfullyyours.com/2011/10/24/martin-kramer-in-cairo-and-damascus-museums-of-victory-in-october-1973-war-with-israel/>

SHUBAIR, R.; HUMAID, H. *Our people will not back down': Gaza marks protests anniversary* [online]. 2019 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2019/03/gaza-great-march-return-thousands-rally-anniversary-190330103843689.html>

ŽIŽKA, P. *Geopolitický kontext šestidenní války v regionu Blízkého východu* [online]. Glosy.info, 29. červen 2004. [cit. 7. dubna 2019]. Dostupné na WWW: <<http://glosy.info/texty/geopoliticky-kontext-sestidenni-valky-v-regionu-blizkeho-vychodu/>>. ISSN 1214-8857.